

Standardiseringskurs

Introduksjon til standardisering

28. februar 2024

**Standard
Norge**

Introduksjon til standardisering

28. februar 2024

Målet med kurset er å gi en generell innføring i standardisering nasjonalt og internasjonalt, både organiseringen av arbeidet og selve standardiseringsprosessen. Målgruppen er nye deltakere i standardiseringsarbeidet og som sitter i eller har interesse av å delta i komiteer/arbeidsgrupper nasjonalt og internasjonalt.

0930	Velkomst og innledning
0945	Standarder og standardiseringsarbeid <ul style="list-style-type: none"> • Hva er standarder? • Nivåer, relasjoner, hensikt og utvikling over tid • Utfordringer, nye krav og nye typer leveranser • Nye satsninger v/ Einar Morten Lassesen
1045	Standardiseringsarbeidet i praksis <ul style="list-style-type: none"> • Påvirkningsmuligheter, høringer og informasjon • Å engasjere seg - Hvilket ansvar og oppgaver har du? v/ Javad Sunde Fahadi
1145	Spørsmål og kommentarer / øvelse
1200	Lunsj
1245	Regler for arbeid i standardiseringskomiteer <ul style="list-style-type: none"> v/ Einar Morten Lassesen
1345	Arbeid i komiteen <ul style="list-style-type: none"> v/ Marianne Werner
1445	Verktøy og tilgang via web <ul style="list-style-type: none"> Standarder på høring og ISOdocuments (prosjektarkiv) (selvstudium)
1500	Spørsmål, refleksjoner og kommentarer
1530	Avslutning

1

Mål og målgrupper for kurset

- Generell innføring i standardisering nasjonalt og internasjonalt
  - organiseringen av arbeidet
  - standardiseringsprosessen
- Målgrupper:
  - nye deltakere i standardiseringsarbeid nasjonalt og internasjonalt
  - interesserte i standardisering/oppdatering av kunnskaper

2 Standard Norge

2

Standardiseringens plass og betydning

- Standarder har fulgt og bidratt til samfunnets utvikling
- Et moderne samfunn er helt avhengig av standarder
  - Effektiv og billigere produksjon av varer og tjenester
  - Sikrere produkter og prosesser
  - Forenkling av kommunikasjon mellom partene
  - Økt handel og vekst i den globale økonomi
- Økt politisk betydning
  - Handelspolitisk virkemiddel i Europa
  - Regionale og internasjonale konkurranseforhold

3 Standard Norge

3

Standard Norges samfunnsoppdrag

Standard Norge utvikler og fastsetter standarder og standardprodukter til nytte og økt verdiskapning for samfunnet, den enkelte virksomhet og den alminnelige borger.

4 Standard Norge

4

Kort om oss

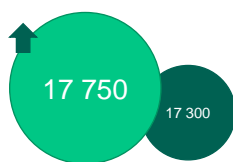
– en organisasjon i vekst

- Privat, uavhengig, medlemsorganisasjon, non-profit
- Etablert 2003, røtter til 1923
- Standarder på de fleste områder
- Medlem i CEN og ISO
- Kunnskapsbedrift med ca. 80 ansatte
- Eier og utgir Norsk Standard, beskyttet varemerke
- Utgir NORSOK

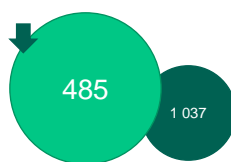
5

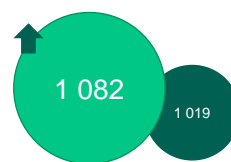
Innsats på mange felt nasjonalt og internasjonalt

gyldige Norsk Standard

standarder laget nasjonalt i Norge

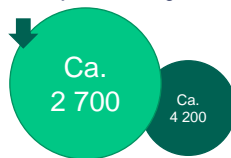
nye Norsk Standard siste år

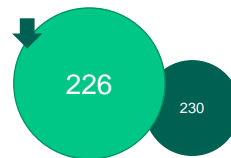
gyldige Norsk Standard og ISO-standarder

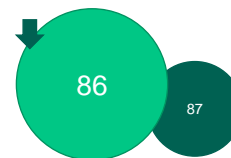
produkter tilgjengelig på www.standard.no

norske eksperter deltar

nasjonale komiteer

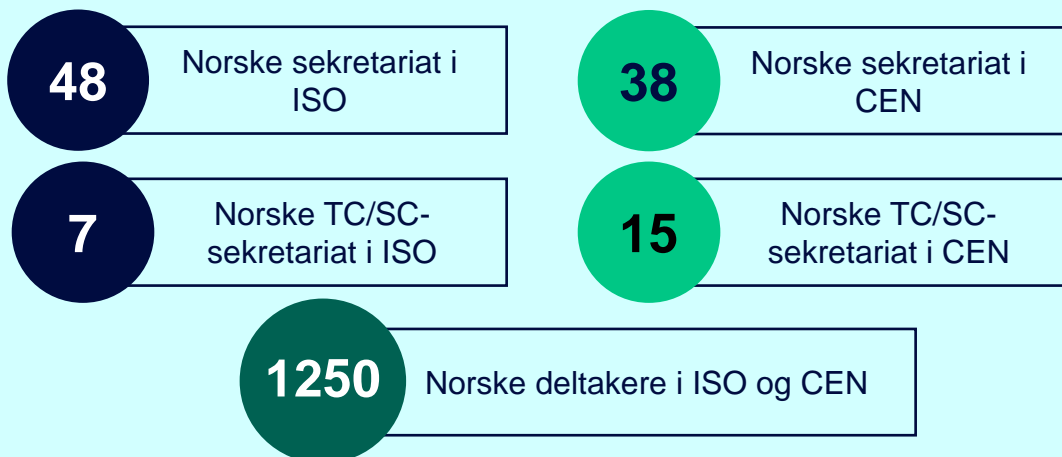

komiteer og arbeidsgrupper ledet av Norge

6

Norsk innsats i internasjonale komiteer

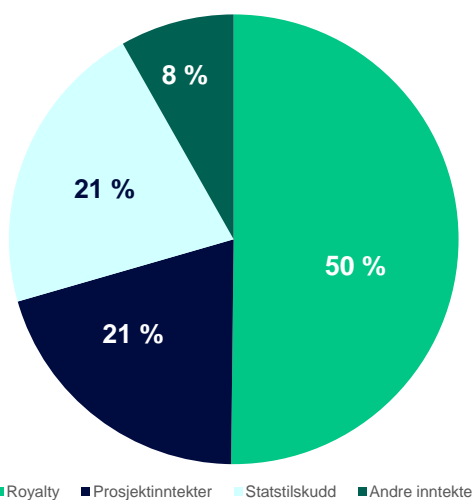

7 Standard Norge

7

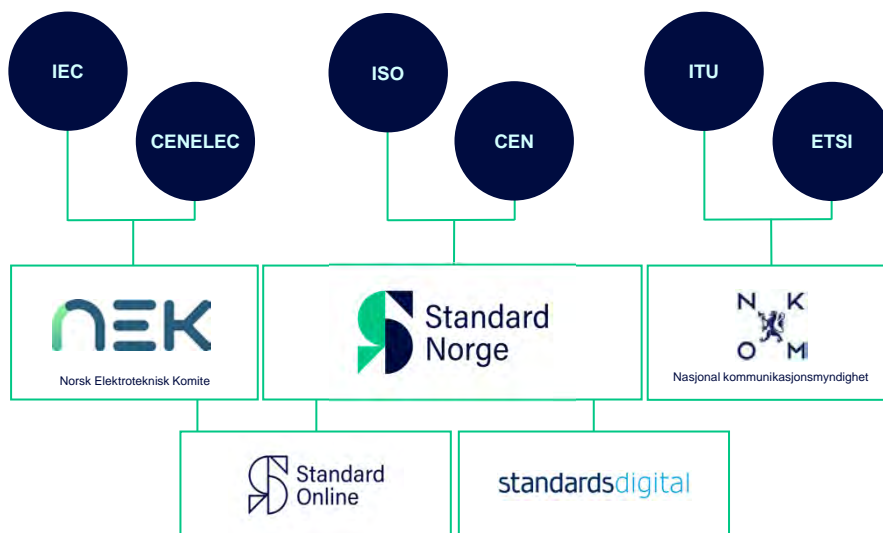
Vår finansiering

8 Standard Norge

8

Standardiseringsorganisasjoner

9 Standard Norge

9

Vår rolle er forankret

- Tilknyttet Nærings- og fiskeridepartementet
- Omtalt i Statsbudsjettet og i flere stortingsmeldinger
- St. prp. Nr 106 (1989-90) Om standardisering, prøving, sertifisering og akkreditering i Norge
- «EØS-høringsloven» av 15. aug. 2014 (forordningen om europeisk standardisering)

10 Standard Norge

10

Utfordringer

11 Standard Norge

- Er Norge på riktig sted til riktig tid internasjonalt?
- Deltakelse fra næringslivet
- Behov for langsiktig engasjement fra eksperter
- Samfunn i stadig endring
  - Riktig prioritering ut fra markedets behov?
- Selge inn nye standardiseringsområder
- Har vi tilstrekkelig finansiering?
- Treffer vi målgruppene med vår informasjon?
- Uforutsette hendelser
  - Pandemien, geopolitiske forhold
  - Endrede arbeidsformer
- Enklere – raskere – bedre

Standarder og standardiseringsarbeid

1

Hva er en standard?

En standard er en felles «oppskrift» på hvordan noe skal lages eller gjennomføres, og standardisering er prosessen fra idé til ferdig utviklet standard.

2

Standarder - hva er det ?

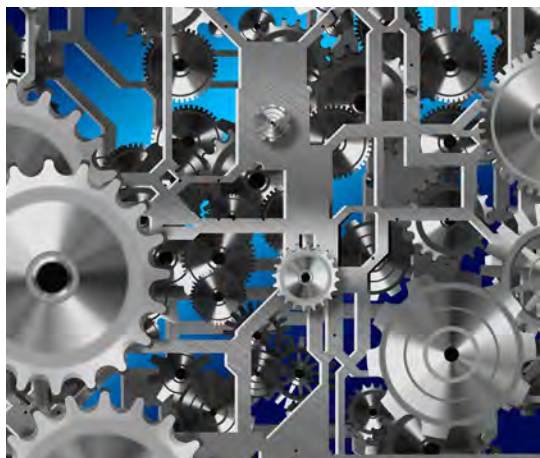
”Standard

dokument til **felles** og **gjentatt bruk**, fremkommet ved **konsensus** og vedtatt av et **anerkjent organ** som gir regler, retningslinjer eller kjennetegn for aktiviteter eller resultatene av dem for å oppnå **optimal orden** i en gitt sammenheng.”

[NS-EN 45020:2006, pkt. 3.2 og ISO/IEC Guide 2:2004]

Standarder – Hva og hvorfor?

- Standarder
  - **Definerer krav** til en tjeneste, prosess, produkt, tjeneste, utførelse, metode
  - **Gir veiledning** om beste praksis
  - Gir **felles terminologi og begrepsapparat**
- Sprer **kunnskap**
- **Forenkler** kommunikasjon mellom to parter
- Felles metoder gir **gjenbruk av data**
- **Effektivisering og billigere** produksjon av varer og tjenester
- Sikrer krav til **kvalitet og sikkerhet**
- Sikrer norske bedrifter **tilgang til EUs indre marked og internasjonal handel**
- Er **frivillige å bruke**

Standarder

- beskriver et produkt (varer og tjenester), et system eller en arbeidsprosess
- utarbeides av interessegrupper som ønsker felles spilleregler i markedet
- er frivillig å bruke, men brukes ofte som referansedokument

5 Standarder og standardiseringsarbeid

5

Når brukes standarder

- Retningslinjer for krav til varer og tjenester
- Spesifikasjon ved kjøp og salg
  - inkludert offentlige anbud
- Regler for prøving, sertifisering og akkreditering
- Beskrivelser som grunnlag for oppfølging av nasjonale lover og forskrifter

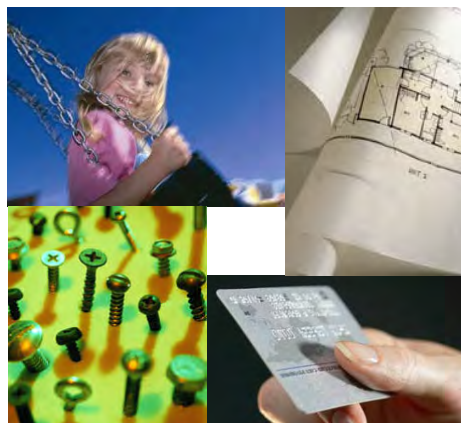
6 Standarder og standardiseringsarbeid

6

Eksempler

Sirkulær økonomi Cybersikkerhet
Aldrende samfunn
Grønne tak Miljødata
lagring Bank Munnbind
fangst og Musikkrom Eurokoder CO2
Kvalitet BIM og kredittkort
Maskiner Bærekraft Renhold Biometri
Fiskeri og havbruk Fredete bygg
Plast i miljø Biologisk mangfold
Energiforsyning Kunstig intelligens

7 Standarder og standardiseringsarbeid

7

Norsk Standard

- Beskyttet varemerke
- Identifiseres ved:
  - Bokstaver
  - Siffer
- NS - nasjonal
- NS-EN - europeisk
- NS-EN ISO - europeisk og internasjonal
- NS-ISO - internasjonal

8 Standarder og standardiseringsarbeid

8

Utvikling av standarder organiseres i komiteer

- Prosjekter med komiteer
  - Nasjonalt (Standard Norge og NEK)
  - Europeisk (CEN og CENELEC)
  - Globalt (ISO og IEC)
- Ca. 3 500 norske eksperter deltar i nasjonalt og internasjonalt
  - Ressursinnsats anslås 325 millioner kroner per år
- Tre type komiteer i Norge
  - Utarbeider Norsk Standard
  - Påvirker internasjonal standardisering
  - Kombinasjon av de to

9 Standarder og standardiseringsarbeid

9

Hovedprinsippene for standardiseringsarbeidet

Åpenhet

- Alle kan delta: bedrifter, myndigheter, forskningsinstitusjoner, forbrukere og arbeidstakere

Frivillighet

- Basert på frivillig deltakelse fra interesserte/berørte parter

Konsensus

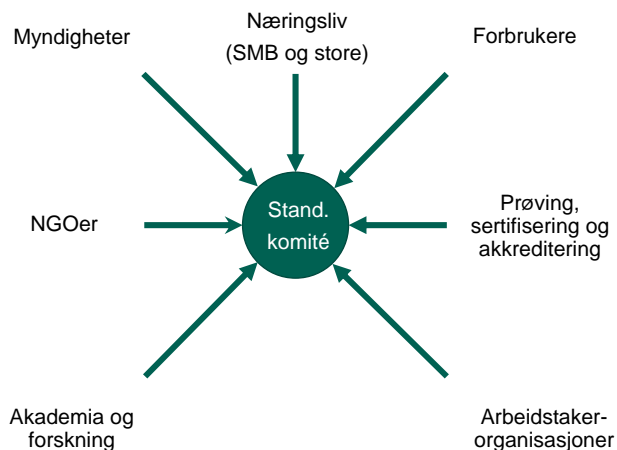
- Siktemålet er enighet, innebærer prosess og forhandlinger

10 Standarder og standardiseringsarbeid

10

Interessentgrupper

11 Standarder og standardiseringsarbeid

11

Hvem lager standardene?

Fagpersoner/eksperter:

- Avgjør hvilke standarder som skal lages
- Bestemmer innholdet i standardene

Standard Norge:

- Administrerer prosjektene og avstemmingene
- Eier og utgir ferdige standarder

Komité SN/K 566 Mangfoldsledelse

12 Standarder og standardiseringsarbeid

12

Andre leveranser enn standarder

- Teknisk spesifikasjon (TS)
- Teknisk rapport (TR)
- Workshop-avtale (CWA/IWA)
- Guide

- Blankett
- Norsk Spesifikasjon
- Norsk hurtigspesifikasjon

- Veiledning

70-tallet	34	16 600
etablert	medlemmer	standarder
3 000	390	Ca. 3 000
Standarder under arbeid	komiteer	harmoniserte standarder

www.cen.eu

1947	170	25 200
etablert	medlemmer	standarder
4 000	825	2 500
prosjekter	komiteer	arbeidsgrupper

www.iso.org

Forpliktelser som medlem av ISO og CEN

- Utgi europeiske standarder (EN) som Norsk Standard (NS-EN)
- Varsle andre medlemmer av CEN om oppstart av nasjonale prosjekter
- Stoppkrav i CEN - ikke tillatt å utføre «konkurrerende» nasjonalt arbeid når europeisk arbeid er startet
- Gjennomføre åpen høring av forslag (CEN, ISO P-medlem)
- Nasjonal avstemming på standarder (CEN, ISO P-medlem)
- Lede standardiseringssekretariater
- Delta i beslutende organer
- Årlig rapportering (spes. CEN)

Integrerte aspekter

- Bærekraft og miljø (inkl. FNs bærekraftsmål)
    - Sirkulær økonomi
  - Universell utforming (inkl. eldre)
  - Forbruker
  - Kjønnsperspektiv
  - Små og mellomstore bedrifter (SMB)
  - Arbeidstaker
-
- Guider til hjelp
    - F.eks. Guide 17 for SMB og Guide 82 bærekraft

17 Standarder og standardiseringsarbeid

17

FNs bærekraftsmål

Tusenvís av standarder bidrar til måloppnåelsen

18 Standarder og standardiseringsarbeid

18

Miljø og bærekraft

19 Standarder og standardiseringsarbeid

- FNs bærekraftsmål
  - London declaration (klimaendringer)
- Skal ivaretas i alle relevante standardiseringsprosjekt
  - Stille krav i standardene om miljø
  - Klimatilpasning
  - Guide 4 Miljø
  - Guide 82 Bærekraft
  - Guide 84 Ivareta klimahensyn
  - IWA 42 Netto nullutslipp
- Eksempler på standarder
  - miljødata, miljøstyringssystem for SMBer, klimaspor, klimagasser, blågrønn faktor

19

Sirkulær økonomi

- Nytt aspekt i både ISO og CEN
- Handler om mer enn resirkulering
- Forventede standarder
  - Ledelsesstandard for sirkulær økonomi
  - Horisontale, sektor/bransje, produktspesifikke

20 Standarder og standardiseringsarbeid

20

Universell utforming

- Tilgjengelighet både fysisk og kognitiv
- Skal ivaretas i alle relevante standardiseringsprosjekt
  - Stille krav i standardene om universell utforming
  - Guide 6 Universell utforming
- Eksempler på standarder
  - boliger, publikumsbygg, uteområder, brukermedvirkning, automater, elektroniske tekstdokumenter, tilgang til tjenester, busser, lydtekniske løsninger

21 Standarder og standardiseringsarbeid

21

Kjønnspektivet (gender responsibility)

- Ta hensyn til kjønn i utvikling av standarder
  - f.eks. skuddsikre vester, kollisjonstestdukker

22 Standarder og standardiseringsarbeid

22

Tjenestestandarder

- Tjenester står for mer enn 70 % av sysselsettingen
  - EU ønsker felles europeiske standarder
- Nasjonalt regelverk
  - Ulikt behov for standarder
- Mange nye prosjekter
  - Mange og nye interessenter i forhold til tradisjonell standardisering
- Innhold i standardene
  - Kvalifikasjonskrav
  - Opplæring
  - Klagebehandling
  - Etiske regler
  - Informasjon
  - Måleregler
  - Krav til kvalitet (ytelse)

23 Standarder og standardiseringsarbeid

23

Standarder og lovverket

24 Standarder og standardiseringsarbeid

24

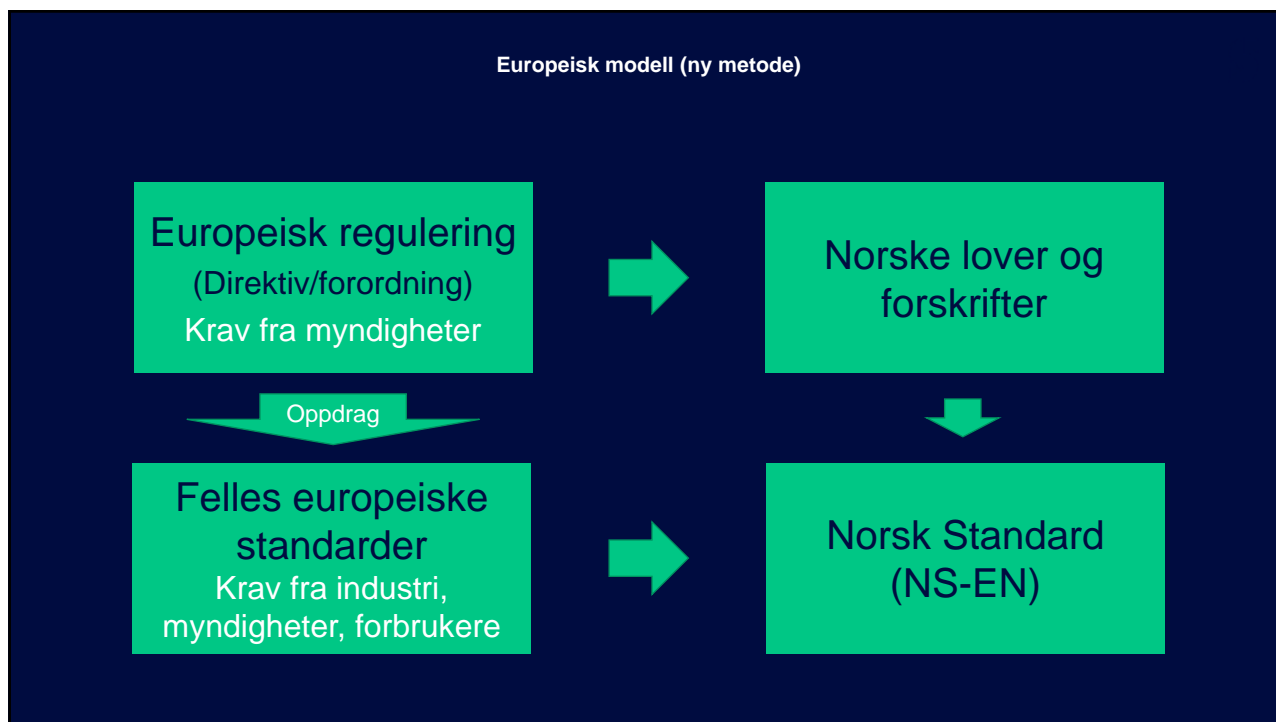

Formaliteter og samspill

- Norske lover og forskrifter
  - Lover og forskrifter viser til Norsk Standard på noen områder (mest utbredt innenfor bygg, nå også som en konsekvens av europeisk lovgivning) Eksempel: plan- og bygningsloven viser til NS 3940 (areal og volum) og NS 8175 (lydklasser for bygg)
- Europeisk regulering
  - Ny metode-direktivene viser til standarder som en måte å overholde de overordnede kravene i direktivene på. Overordnede direktiver med detaljer i standardene.
  - Standarder spiller en nøkkelrolle for å etablere et felles europeisk marked
- WTO-regimet
  - Det forutsettes at man benytter internasjonale (globale) standarder så fremt det er mulig/de finnes
  - Disse har høyere status enn nasjonale standarder

25 Standarder og standardiseringsarbeid

25

26

Standardiserings- arbeid i praksis

1

Hvordan delta og påvirke?

1) Ledelse og sekretariat

- Leder hele prosessen

2) Ekspert

- Påvirke i hele prosessen

3) Nasjonal speilkomité

- Oppstart av nye prosjekter
- Dialog med ekspertene
- Høring
- Avstemming

4) Informasjon

- Oppstart av nye prosjekter
- Gi høringskommentarer
- Bruke ferdige standarder

2 Standardiseringsarbeid i praksis

2

Hvor bør vi engasjere oss?

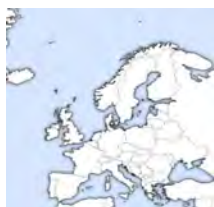
- Globalt marked
- Ivareta samme krav over hele verden (f.eks. bærekraft)
- Forhold til europeisk regulering (Forordning 1025/2012, i Norge en del av EØS-høringsloven)
- Åpent europeisk marked (redusere handelshindre, EØS-avtalen)
- Behov for harmonisering
- Økt kvalitet og sikkerhet
- Samhandling
- Nasjonale markedskrav

3 Standardiseringsarbeid i praksis

3

Hvor bør vi engasjere oss?

- Globalt marked
- Ivareta samme krav over hele verden (f.eks. bærekraft)
- Forhold til europeisk regulering (Forordning 1025/2012, i Norge en del av EØS-høringsloven)
- Åpent europeisk marked (redusere handelshindre, EØS-avtalen)
- Behov for harmonisering
- Økt kvalitet og sikkerhet
- Samhandling
- Nasjonale markedskrav

4 Standardiseringsarbeid i praksis

4

Hvor bør vi engasjere oss?

5 Standardiseringsarbeid i praksis

- Globalt marked
- Ivareta samme krav over hele verden (f.eks. bærekraft)

- Forhold til europeisk regulering (Forordning 1025/2012, i Norge en del av EØS-høringsloven)
- Åpent europeisk marked (redusere handelshindre, EØS-avtalen)

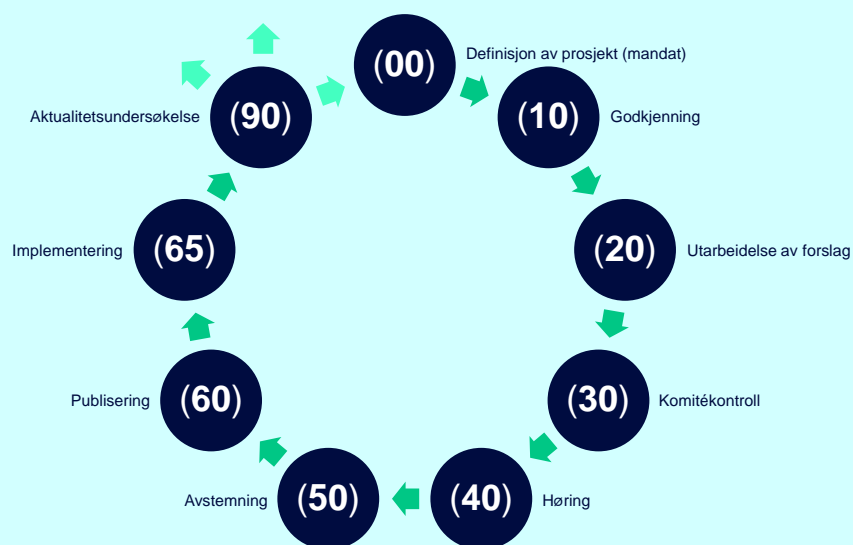

- Behov for harmonisering
- Økt kvalitet og sikkerhet
- Samhandling
- Nasjonale markedskrav

5

Hvordan lages en standard (stadiumkoder)?

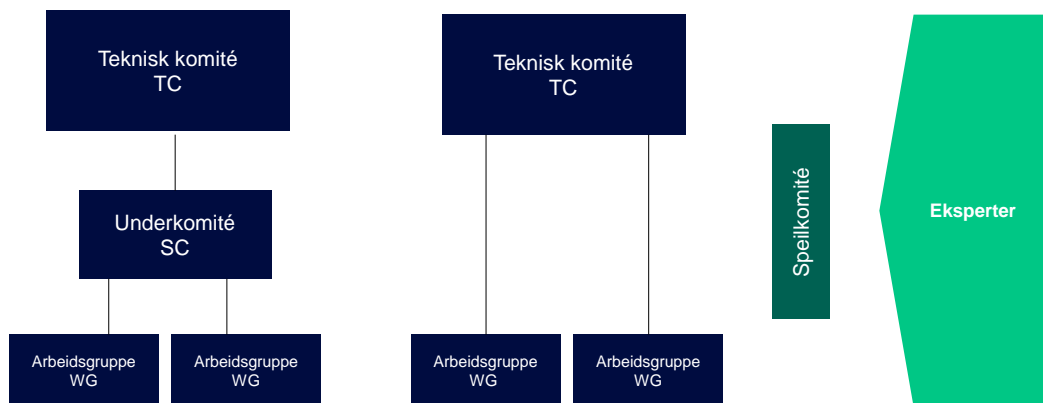
6 Standardiseringsarbeid i praksis

6

Organisering av (internasjonalt) arbeidet

7 Standardiseringsarbeid i praksis

7

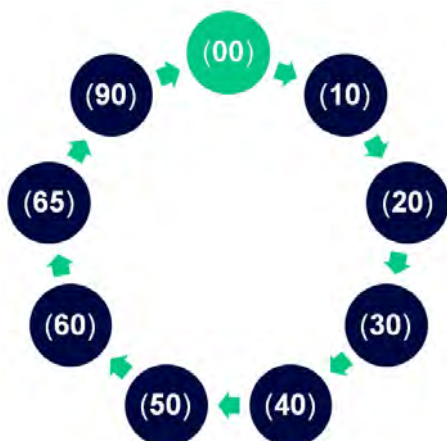
Hvordan lages en standard?

8 Standardiseringsarbeid i praksis

8

Definisjon av prosjekt (00)

Nytt forslag kan komme fra:

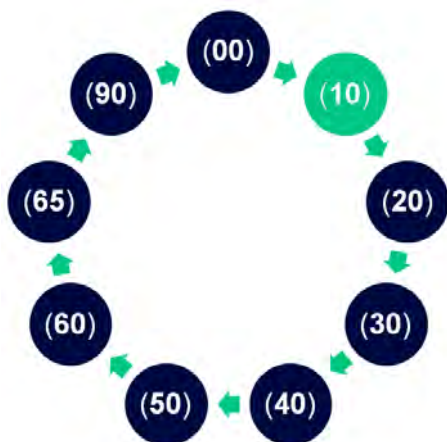
- fra et medlemsland
- én eksisterende komité
- én liaisonorganisasjon
- EU eller EFTA

9 Standardiseringsarbeid i praksis

9

Godkjenning (av prosjektforslag) (10)

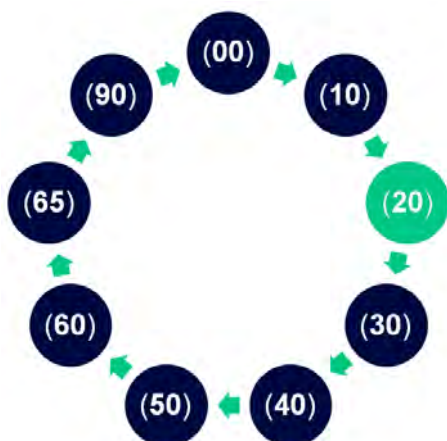
- Er det nasjonal interesse?
- Positiv respons forplikter til aktiv deltakelse
- Vurdere om prosjektet legges til eksisterende komité eller om ev. ny må opprettes
- Minst fem land må forplikte seg til å delta for at prosjektet skal starte opp

10 Standardiseringsarbeid i praksis

10

Utarbeidelse av forslag (20)

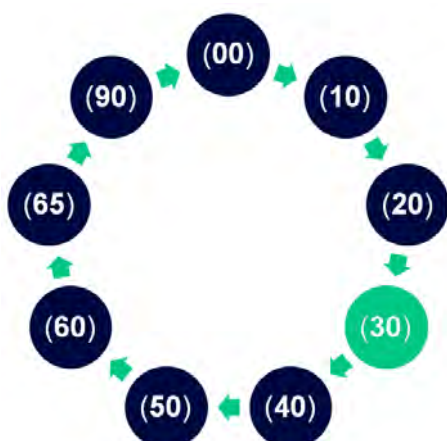
- Arbeidsgruppen utarbeider forslag til standard
  - Mandat/oppdrag
  - Gitt tidsfrist
  - Regelverk
- Ekspertise
- Konsensus

11 Standardiseringsarbeid i praksis

11

Komiték kontroll (30)

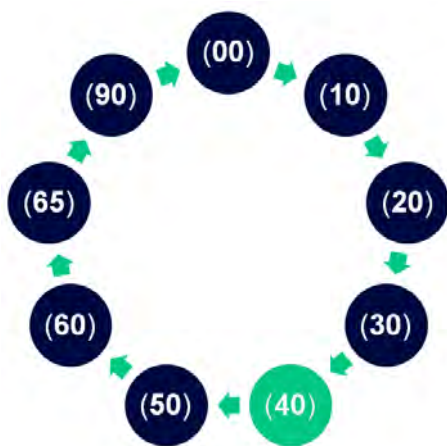
- Kontrollere at forslaget fra arbeidsgruppen er i tråd med oppdraget

12 Standardiseringsarbeid i praksis

12

Høringsrunde (40)

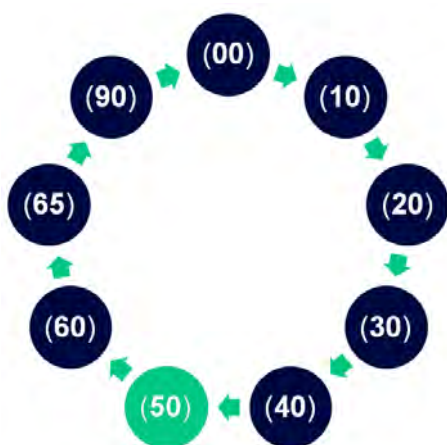
- Første gang dokumentet er offentlig tilgjengelig
- Hensikt: Innsamling av kommentarer (Enquiry)
- Høringsfrist 12 uker
- Standarder på høring (nasjonal tjeneste), dokument tilgjengelig i 8 uker

13 Standardiseringsarbeid i praksis

13

(Formell) avstemning (50)

- Endelig avstemning blant medlemmene
- ISO: Simpelt flertall
- CEN: 55 % positive stemmer og 65 % positive stemmer fra landene basert på befolkning (vektet)
- Frist 8 uker (kun tilgjengelig for komiteen)
- NB! Kan kuttes dersom høringsversjonen blir godkjent og det ikke gjøres tekniske endringer

14 Standardiseringsarbeid i praksis

14

Vektete stemmer i CEN jf. Nice-traktaten

Land (x = ikke EU/EØS)	Befolkning 2023	Vekt jf. befolkning
Tyrkia (x)	85,043	13,66 %
Tyskland	83,129	13,35 %
Frankrike	67,499	10,84 %
Storbritannia (x)	67,327	10,81 %
Italia	59,066	9,49 %
Spania	47,327	7,60 %
Polen	37,781	6,07 %
Romania	19,115	3,07 %
Nederland	17,533	2,82 %
Belgia	11,588	1,86 %
Tsjekkia	10,703	1,72 %
Hellas	10,665	1,71 %
Sverige	10,416	1,67 %
Portugal	10,299	1,65 %
Ungarn	9,710	1,56 %
Østerrike	8,956	1,44 %
Sveits (x)	8,698	1,40 %

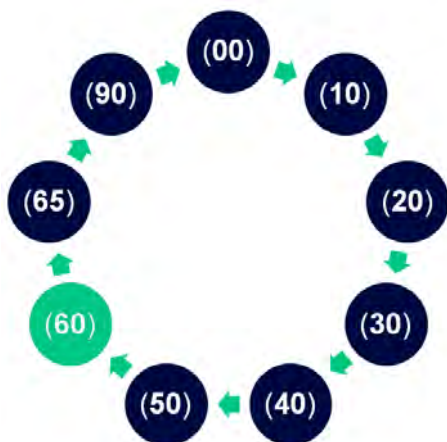
Land (x = ikke EU/EØS)	Befolkning 2023	Vekt jf. befolkning
Bulgaria	6,899	1,11 %
Serbia (x)	6,844	1,10 %
Danmark	5,857	0,94 %
Finland	5,542	0,89 %
Slovakia	5,447	0,87 %
Norge	5,408	0,87 %
Irland	5,028	0,81 %
Kroatia	3,899	0,63 %
Litauen	2,795	0,45 %
Slovenia	2,107	0,34 %
Nord-Makedonia (x)	2,065	0,33 %
Latvia	1,883	0,30 %
Estland	1,329	0,21 %
Kypros	1,216	0,20 %
Luxembourg	0,639	0,10 %
Malta	0,517	0,08 %
Island	0,372	0,06 %

15

15

Publisering (60)

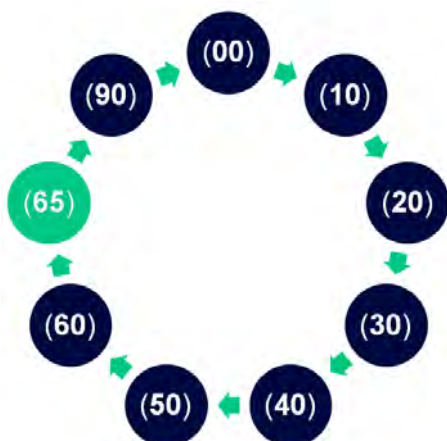
- CEN/ISO gjør standarden ferdig teknisk og publiserer den
- CEN: standarden blir nå nasjonal eiendom, men ikke offentlig tilgjengelig
- ISO: standarden blir offentlig tilgjengelig

16 Standardiseringsarbeid i praksis

16

Implementering (65)

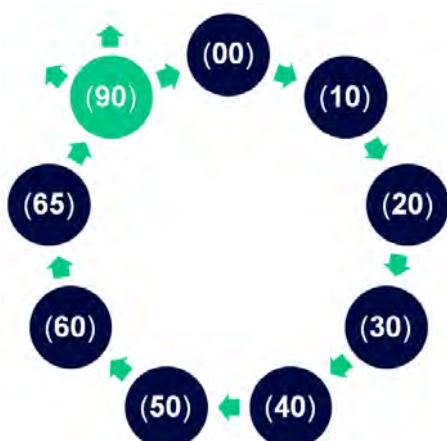
- Utgi som Norsk Standard:
  - på engelsk
  - på norsk
- Trekke tilbake ev. Norsk Standard som er i strid

17 Standardiseringsarbeid i praksis

17

Aktualitetsundersøkelse (90)

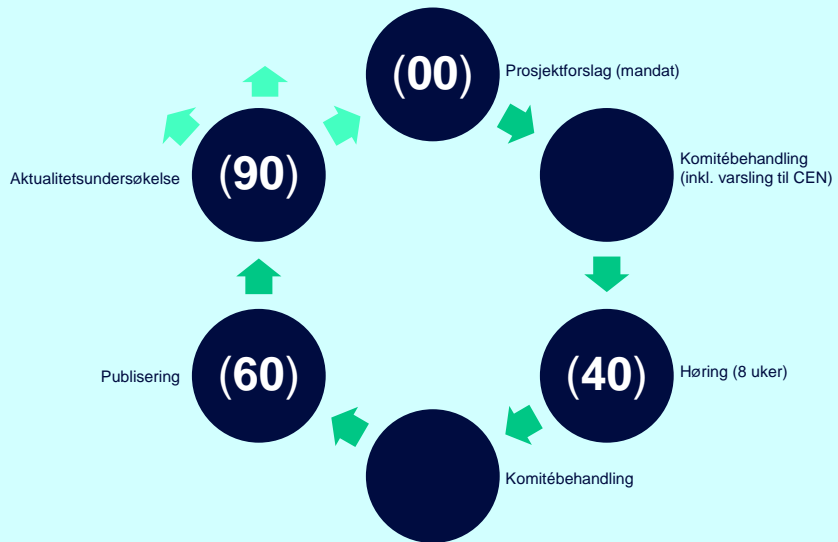

- Etter tre (fem) år skal en standard vurderes
  - Førtsett gyldig?
  - Revisjon?
  - Trekket tilbake?
- Deretter vurderes standarden hvert femte år

18 Standardiseringsarbeid i praksis

18

Hvordan lages en Norsk Standard?

19 Standardiseringsarbeid i praksis

Regler for arbeid i standardiseringskomiteer

i Standard Norge

1

Felles spilleregler

2 Regler for arbeid i standardiseringskomiteer

2

Tre typer komiteer

- Komité for utarbeidelse av Norsk Standard
  - Ny, revisjon, andre produkter
  - Oppløses når standarden er utgitt
  - «Sovende» i påvente av revisjon
- Speilkomité som følger internasjonalt arbeid
  - CEN og/eller ISO
  - «Evigvarende»
- Kombinasjon

3 Regler for arbeid i standardiseringskomiteer

3

Regler for standardiseringsarbeid

- Reglene gjelder for alt arbeid med standarddokumenter i Standard Norges standardiseringskomiteer
- Regelverket er tilpasset og supplerer
  - Standardiseringsreglene i CEN og ISO
  - CENs medlemskapsbestemmelser
  - Kravene i EØS-høringsloven

4 Regler for arbeid i standardiseringskomiteer

4

Innholdet i Standard Norges regler for standardiseringsarbeid (1)

1. Standard Norge – rolle og ansvar som nasjonalt standardiseringsorgan
2. Standardiseringsprosessen
  - Hovedprinsipper for arbeidet
  - Råderett
  - Behandling av nye prosjektforslag
  - Typer standarddokumenter
  - Standarddokumentenes innhold
  - Prosessen
    - Høring
    - Fastsettelse

5 Regler for arbeid i standardiseringskomiteer

5

Innholdet i Standard Norges regler for standardiseringsarbeid (2)

3. Arbeid i standardiseringskomiteer
  - Typer komité
  - Etablering og nedlegging av standardiseringskomité
    - Mandat
    - Oppnevning komitémedlemmer og -deltakere
    - Opprettelse av arbeidsgrupper
    - Valg av komitéleder
    - Valg av leder for arbeidsgruppe
    - Prosjektleder
    - Observatører
  - Standardiseringskomiteens oppgaver
    - Nasjonale standarddokumenter
    - Oppfølging av internasjonal standardisering
4. Behandling av manglende konsensus i prosessen
  - Nasjonal standard
  - Nasjonale speilkomiteer
  - Klager

6 Regler for arbeid i standardiseringskomiteer

6

Innholdet i Standard Norges regler for standardiseringsarbeid (3)

5. CEN/ISO sekretariatsansvar
6. Utarbeide og godkjenne NORSOK-standarder

Informative vedlegg

- Komitelederens oppgaver
- Komitédeltakernes oppgaver
- Prosjektleders oppgaver

7 Regler for arbeid i standardiseringskomiteer

7

Komiteens mandat

- Skal inneholde
  - bakgrunnen for opprettelsen
  - komiteens oppgaver
  - forventet nytteverdi
  - gjennomføring
  - interessentvurdering
- Skal godkjennes av avd. direktør
- Forslag til mandat skal forelegges sektorstyret (dersom det finnes)
- Oppnevningsperiode
  - 3 år
  - Deretter eventuell for 3 nye år

8 Regler for arbeid i standardiseringskomiteer

8

Komiteens mandat (eksempel SN/K 005 Tilslag)

- ”Komiteen skal **overvåke, delta og følge** arbeidet i CEN/TC 154 “Aggregates” og **støtte de norske deltakerne** i komiteen og arbeidsgrupper. Den skal videre gi forslag til **hvordan Standard Norge skal stemme** i saker som blir forelagt av CEN/TC 154 herunder utarbeide norske kommentarer og avklare om forslag til standarder er i samsvar med norske lover og forskrifter.
- Komiteen skal utarbeide eventuelle norske tilleggsdokumenter til de standarder som blir vedtatt og vurdere behov for **oversettelse** av standardene til norsk herunder bidra med **norsk terminologi**.
- Komiteen skal vurdere og foreslå **nye standarder og tilleggsprodukter** basert på nasjonale behov innenfor området.
- Komiteen skal bidra til at **standardene tas i bruk** gjennom å **foreslå kurs, seminar, informasjonsmateriell** ol..... ”

Sammensetning og oppnevning av komiteer

- **Bred og balansert** sammensetning i forhold til berørte interessenter
  - Næringsliv (inkl. SMB)
  - Myndigheter
  - Forbrukere
  - Arbeidstakerorganisasjoner
  - Akademia og forskning
  - Prøving, sertifisering og akkreditering
  - Frivillige organisasjoner (NGO)
- Standard Norge sender **invitasjon** til foreslåtte virksomheter
- **Oppnevnes** formelt av adm. direktør (eget oppnevningbrev)
- Komité **deltaker** representerer **sin virksomhet** (komitémedlem)
- **Medlemskap** forutsetter **aktiv deltakelse**
- Ingen komitéavgift for å delta i standardiseringskomiteer i Norge

Komitélederens oppgaver

- Velges av komiteen
- Lede møtene og sørge for at komiteen følger etisk regelverk
- Opptre nøytralt og inkluderende og være resultat- og løsningsorientert
- Lede arbeidet sammen med prosjektleder ihht. mandat og framdriftsplan
- Søke å oppnå konsensus der det er ulike synspunkter
- Vanligvis være norsk delegasjonsleder på møter i tilhørende CEN- og ISO-komiteer

11 Regler for arbeid i standardiseringskomiteer

11

Komitédeltakernes oppgaver

- Hvilke standarder som skal utvikles og innholdet i dem
- **Delta på møter** og i utarbeidelsen av forslag, kommentarer, utredninger
- Forholde seg til mandat og framdriftsplan
- Positiv til at den ferdige standarden tas i bruk
- Bidra til at saksforholdene blir best mulig belyst
- Sørge for intern forankring
  - Regler for distribusjon av dokumenter
- Ivareta speilkomiteens synspunkter som delegat på internasjonale møter
- Følge
  - Regler for standardiseringsarbeid
  - Standard Norges etiske retningslinjer
  - ISO og CEN «Code of Conduct»

12 Regler for arbeid i standardiseringskomiteer

12

Etiske retningslinjer

- Tillit og respekt
- Takhøyde
- Likeverd
- Internasjonale atferdsnormer
- Rusmidler
- Konfidensialitet
- Beskytte Standard Norges eiendom
- Bærekraft

13 Regler for arbeid i standardiseringskomiteer

13

ISO og CEN «Code of conduct»

- Arbeide for (pro) standarder
- Sikre konsensus i gruppa og i prosessen
- Sikre framdriften
- Delta aktivt og i henhold til prosedyrene
- Løse eventuelle konflikter underveis
- Opptre etisk
- Respektere andre og møtene
- Følg tjenestevei ved brudd på reglene

14 Regler for arbeid i standardiseringskomiteer

14

Prosjektleders oppgaver

- Lage forslag til mandat, framdriftsplan og budsjett
- Bidra til at komiteen er bredt sammensatt
- Spille på lag med komitéleder
- Utarbeide dokumenter, distribuere dokumenter og møteadministrasjon
- Sørgje for at forslaget til standardene utformes etter gjeldende regler
- Høringar, avstemmingar og ferdigstille standarder
- Koordinere mot tilgrensende områder og aktiviteter

15 Regler for arbeid i standardiseringskomiteer

15

Komiteoppgaver – Norsk Standard

- Utarbeide standarden ihht. mandatet og tidsplan
- Vurdere organisering av arbeidet
  - Opprettelse av arbeidsgruppe(-r) ved behov
- Se til at komiteen har nødvendig kompetanse
  - Utvide eller invitere andre eksperter til å delta på møter for å belyse en sak
- Bidra til konsensus
- Følge regler for utforming av Norsk Standard
  - Inkl. bruke Standard Norges elektroniske verktøy i arbeidet
- Høringen
  - Vurdere om det er noen som skal informeres om høringen
  - Behandle høringskommentarer
- Vurdere aktualitet, tilbaketrekking og eventuell revisjon innen 5 år

16 Regler for arbeid i standardiseringskomiteer

16

Komiteéoppgaver – speilkomité

- Overvåke, delta i, følge internasjonalt arbeid og ivareta norske interesser
  - Utarbeide kommentarer til standarder
  - Vurdere behov for informasjon om høringer
  - Avgi innstilling til avstemming
  - Foreslå nye prosjekter
- Se til at komiteen har nødvendig kompetanse
- Bidra til konsensus
- Norske titler på standarder
- Vurdere revisjon/tilbaketrekking
- Behov for oversettelser, tilleggsprodukter, kurs?

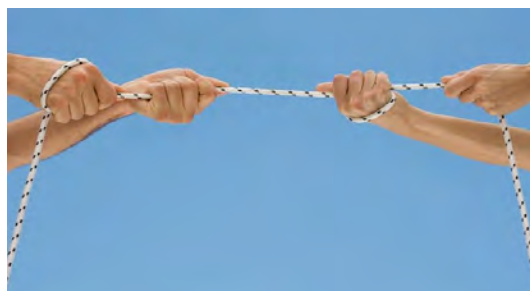
17 Regler for arbeid i standardiseringskomiteer

17

Når konsensus trues

- Megle/finne løsninger
- Mulige utfall
  - Ta ut «problemområdet»
  - Utgivelse som Teknisk Spesifikasjon (TS) eller Teknisk Rapport (TR)
  - Stemme «avstår» på avstemninger (CEN og ISO)
  - Prosjektet blir lagt på is eller lagt ned

18 Regler for arbeid i standardiseringskomiteer

18

Eierskap og råderett

- Deltakerne aksepterer å overføre råderetten over materialer (IPR) til Standard Norge, CEN eller ISO
- Avklare ev. patenter eller annet opphavsrettslig beskyttet materiale
- Standard Online AS er gitt rett til å utgi, markedsføre og selge Norsk Standard
- Inntekter av salget føres tilbake til Standard Norge (royalty)

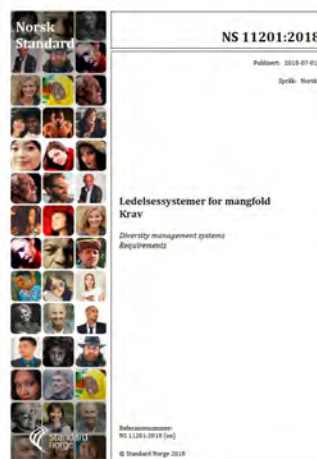

Hva gjør du hvis du vil inn i en komité?

1. Sjekk hvilke komiteer Standard Norge har aktive for øyeblikket www.standard.no/komiteer
2. Ta kontakt med Standard Norge (info@standard.no)
3. Standard Norge vurderer sammensetningen og balansen mellom interessentgruppene
4. Noen komiteer har begrensninger på plasser (juridiske og/eller store komiteer)

Har du en idé til en ny standard?

- Sjekk først om det finnes en standard allerede – Søk på www.standard.no
- Beskriv prosjektet eller «problemet» standarden kan bidra til å løse
  - Hva kan standarden omfatte? Hva kan det stilles krav til eller gis veiledning om?
  - Hvem vil ha nytte av standarden?
  - Hvem er interessentene og potensielle brukere av standarden?
- Ta kontakt med Standard Norge info@standard.no og send din idé til aktuell markedsansvarlig og prosjektleder
- Be om et møte for å legge fram og bearbeide ideen til prosjektet

Øvelse

- Hvorfor standardisering er viktig på ditt område?

Arbeid i komiteene

Nasjonale speilkomiteer
Erfaring fra deltakelse

1

Engasjement på tre nivå

Aktiv deltakelse
internasjonalt

- Lede eller delta i en internasjonal komité eller arbeidsgruppe (TC, SC, WG)
- > 80 timer per år + reisekostnader (1 TC/SC og 2-3 WG møter internasjonalt)
- Stor innflytelse og kunnskap om innholdet

Aktiv deltakelse
nasjonalt

- Delta i SN/K-komité
- Høringer/kommentarer
- Støtte og påvirkning gjennom de norske ekspertene som deltar i CEN/ISO
- > 40 timer per år (1-4 norske møter)

Informasjon/
oppdatering

- Lese og kommentere på høringsforslag
- Tilgang til ferdige standarder

2 Arbeid i komiteene

2

Eksempler på komiteer

- SN/K 114/EG M Materialteknologi
- SN/K 156 Flytende oppdrettsanlegg
- SN/K 257 BIM-standardisering
- SN/K 544 CO2-fangst, transport og geologisk lagring
- SN/K 559 eHelse
- SN/K 605 Sirkulær økonomi i BAE
- SN/K 609 Plast i miljø
- SN/K 624 Digitale produktpass

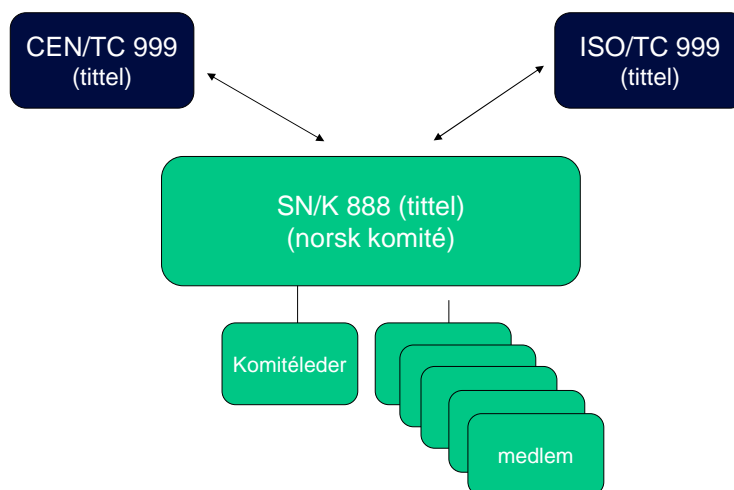

3 Arbeid i komiteene

3

Norsk speilkomité – roller nasjonalt

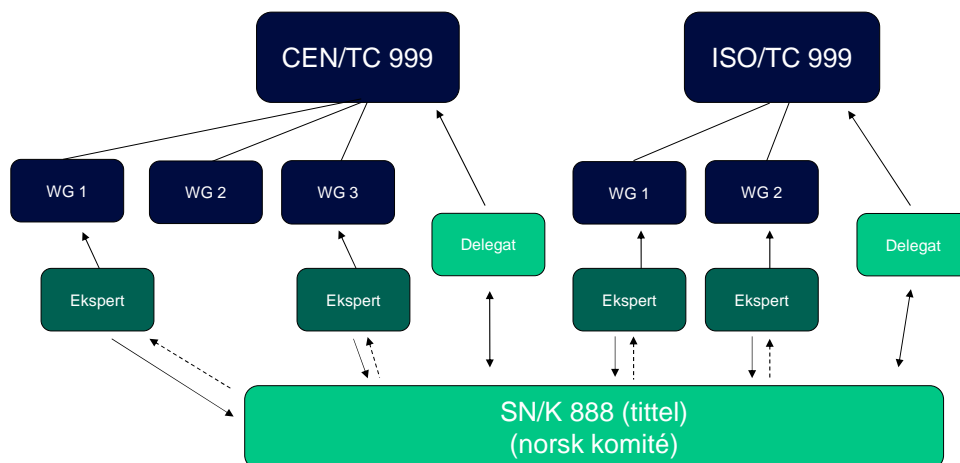

4 Arbeid i komiteene

4

Norsk speilkomité – roller internasjonalt

5 Arbeid i komiteene

5

Norsk speilkomité - SN/K 564 Krav til omsorgstjenester

- Følger opp og deltar i europeisk arbeid i CEN/TC 449 Quality of care for elderly people in ordinary or residential care facilities
- Etablert i 2017
- Deltakere fra Fagforbundet, Norsk sykepleierforbund, Norsk pasientforening, NHO service, kommuner (Asker, Bærum, Jevnaker og Nord-Aurdal), Delta, Norges parkinsonforbund, EPR forum, Nor kvalitet og kompetanse, Helse Midt-Norge

6 Arbeid i komiteene

6

SN/K 223 Bærekraft i BAE-næringen (1)

- Følger opp og deltar i CEN og ISO på området metodestandarder for bærekraftsvurdering av byggverk
  - ISO/TC 59/SC 17 Sustainability in building construction
  - CEN/TC 350 Sustainability in construction works
  - CEN/TC 351 Construction Products - Assessment of release of dangerous substances
- Ledes av Byggevareindustriens Forening
- Består av deltakere fra Miljødirektoratet, Statsbygg, NTNU, Sintef, Multiconsult, RIF, Heidelbergcement, Dynea, BNL, Stålforbundet, NMBU, Norsus, Treindustrien, Treteknisk

Kristian Augusts gate 13 i Oslo blir vedlikeholdt og rehabilitert etter sirkulære prinsipper og ombruk

7 Arbeid i komiteene

7

SN/K 223 Bærekraft i BAE-næringen (2)

- Møtes fast 2-4 ganger per år
  - I forkant av møter i CEN og ISO
  - Høringsmøter for aktuelle standarder
- Prioritering gjøres årlig
  - Hvilke standarder ønsker vi å påvirke
  - Utarbeide eventuelle nasjonale tillegg
  - Oversikt over utgitte standarder og pågående prosjekter
  - Vurderer oversettelser
  - Informasjon
- Fordeler
  - Faglig nettverk
  - Felles forståelse
  - Økt nytteverdi av standardene
  - Forankring

8 Arbeid i komiteene

8

SN/K 544 CO₂-fangst, transport og geologisk lagring

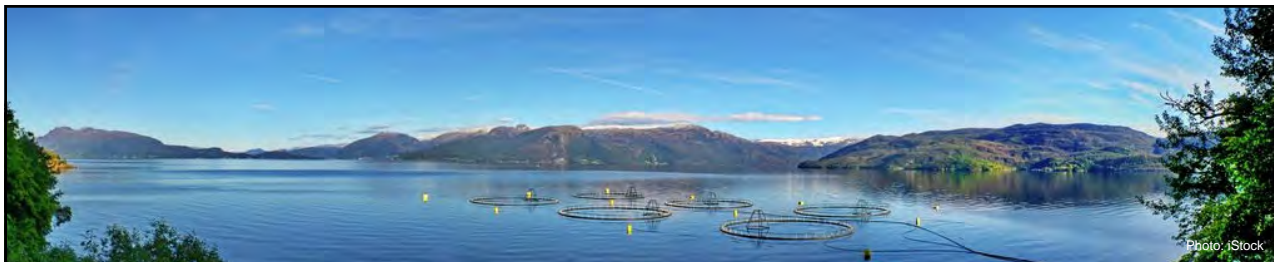
- Følger opp og deltar i ISO/TC 265 Carbon dioxide capture, transportation, and geological storage, CEN/TC 474 (CCUS)
- Tung faglig deltakelse fra myndigheter og næringslivet
- Ledes av Ingvild Ombudstvedt (jurist, IOM Law)
- Deltakere fra DNV, Equinor, Gassnova, Institutt for Energiteknikk, IOM Law, Miljøstiftelsen Bellona, Norges Forskningsråd, UiO, Norges Geotekniske Institutt, Sintef Energi, Stiftelsen Tel-Tek, Aker Solutions
- Over 30 norske eksperter (roller) i internasjonale arbeidsgrupper
- Arbeidsgruppe for shipping ledes av Norge

Operasjonell CCS data fra norske prosjekter:
Sleipner, Snøhvit
Langskip

9 Arbeid i komiteene

9

SN/K 509 Utforming og drift av flytende oppdrettsanlegg

- Krav til flytende akvakulturanlegg for å forbygge rømming av fisk (revidere NS 9415:2009)
  - tekniske krav eller driftsoppgaver, basert på teknologiutvikling og ny relevant kunnskap
  - sikre at krav i NYTEK-forskriften ivaretas i NS 9415, og at standarden for forskriften fungerer sammen
- Ca. 20 medlemmer i komiteen
- Fysiske og digitale møter (før og under pandemien)
- 671 kommentarer fra 27 høringsinstanser (ny rekord for Norsk Standard)
- NS 9415 ble lansert i august 2021 (AquaNor) og september 2021 (Standard Morgen)

10 Arbeid i komiteene

10

Dagsorden for et TC-møte

- Referat og vedtak for forrige TC-møte
- Code of Conduct
- Rapport fra TC-sekretariatet med oversikt over arbeidsprogram
- Rapport fra arbeidsgrupper
- Sjekklistor (eks. miljøaspekter og tilgjengelighet (UU))
- Rapport fra liaison
- Nytt fra CEN/ISO ang. regelverk
- Ev. annet
- Godkjenning av vedtak og ev. aksjonspunkter

11 Arbeid i komiteene

11

Hvordan kan en agenda til et møte i en SN/K se ut?

Utarbeider nasjonal standard

- Referat og oppfølging fra forrige møte
- Gjennomgang av teksten i standarden
- Framlegging av tema og saker i standarden til diskusjon
- Møteplan og framdrift
- Spredning av informasjon

Speilkomité

- Referat og oppfølging fra forrige møte
- (Rekruttering av nye medlemmer nasjonalt og internasjonalt)
- Rapport fra eksperter som er med i CEN/ISO-arbeidsgruppe
- Behandling av forslag som er på høring
- Forberede neste internasjonale møte
- Behandling av nye dok. fra CEN/ISO
- Avstemminger
- Spredning av informasjon

12 Arbeid i komiteene

12

Erfaringer

Hva sier de som har deltatt?

13

Erfaringer med deltakelse (1)

Jeg velger å tro at jeg også har tatt med meg noe av dette tilbake til min egen virksomhet gjennom refleksjon og erfaring. (Mette Wiik, Asker kommune)

Selv om det koster å delta i europeisk standardisering, er ressursbruken mindre enn det vi har fått igjen av økt salg og større markedsandeler. (Stig A. Schibbye, Reflexconsult AS)

Det er viktig for oss å bidra inn i disse prosessene. Da har vi mulighet til å påvirke hvordan standardene blir. Samtidig lærer vi mye nytt, og vi får muligheten til å treffe folk som er dyktige på sine områder, men som også kan lære av oss. Ved å spille med åpne kort får vi en utvidet kompetansecrets. (Rune Abrahamsen, Moelven Limtre AS)

Deltakelse i standardisering er et middel for å sikre at blinde og svaksynte blir ivaretatt når krav til IKT, varer, tjenester, bygg, transport og uterom skal utformes. Vi fått gjennomslag for mange av kravene til universell utforming. (Kari Anne Flaa, tidl. Norges Blindforbund)

Standardene er verdensomspennende og har vært en kommersiell suksess for Q-Free. Selskapet hadde ikke eksistert på den måten det i dag gjør, uten standarder. (Knut Evensen, Q-Free)

14 Arbeid i komiteene

14

Erfaringer med deltakelse (2)

- Viktig med bred deltakelse i komiteen
  - God balanse får fram ulike perspektiver
- Viktig å delta på møter – det er der det blir avgjort
- Taktikk – Flagge synspunkt og sende innspill
- Ha respekt for andres tid
- Språkkunnskap/-ressurs
- Nytteverdi
  - Kunnskap og økt kompetanse
  - Faglig nettverk nasjonalt og internasjonalt
  - Påvirkningsmulighet
  - Konkurransefortrinn

15 Arbeid i komiteene

15

16 Arbeid i komiteene

16

Nyttig lenker

ISO Code of Ethics and Conduct

<https://www.iso.org/publication/PUB100011.html>

CEN Code of conduct

<https://boss.cen.eu/reference-material/Guidancedoc/Pages/ExpertsCodeconduct>

Regler for standardiseringsarbeid

4. utgave, oktober 2021

Dette er fjerde utgave av reglene for arbeidet i Standard Norges standardiseringskomiteer. Disse er vedtatt av Standard Norges styre 2021-10-17. I denne utgaven er følgende endret:

- Tydeliggjort ansvar og roller
- Innført begrepet prosjektleder istedenfor komitésekretær
- Forbedret struktur

Regler for standardiseringsarbeid

Reglene gjelder for alt arbeid med utarbeidelse av standarddokumenter (ref. 2.4) i Standard Norges standardiseringskomiteer. Prosedyrer i Standard Norges kvalitetssystem detaljerer bestemmelser som er nedfelt i dette regelverket. Alle ansatte i Standard Norge har tilgang til kvalitetssystemet.

Standard Norges etiske retningslinjer gjelder for organisasjonen og hver enkelt medarbeider, innleid personell, konsulenter og deltakere i standardiseringskomiteene.

1 Standard Norges rolle og ansvar som nasjonalt standardiseringsorgan

Standard Norge er en nøytral og uavhengig medlemsorganisasjon for standardisering.

EUs forordning (EU) nr. 1025/2012 om europeisk standardisering er gjort gjeldende i norsk rett gjennom EØS høringsloven (1). Forordningen regulerer samarbeidet mellom de europeiske standardiseringsorganisasjonene, nasjonale standardiseringsorganisasjoner, EØS-statene og Europakommisjonen. Standard Norge er tillagt oppgaven med å utarbeide og fastsette norske standarder gjennom denne forordningen.

I forordningen er europeiske standarder verktøy som legger til rette for handel og fremmer konkurranseevne til næringsliv og industri i det indre markedet i Europa. Det stilles derfor strenge krav til standardiseringsorganisasjonene at standardene som utvikles ikke bidrar til handelshindringer. Standard Norge er den eneste organisasjonen som kan utarbeide og fastsette Norsk Standard.

Standard Norge er medlem av CEN (den europeiske standardiseringsorganisasjonen), og er forpliktet til å implementere alle europeiske standarder og fastsette dem som Norsk Standard. Standard Norge er videre forpliktet til å overholde et sett med kriterier som stiller krav til organisasjonens åpenhet, uavhengighet og konsensus, effektivitet og markedsrelevans, sammenheng i standardverket, økonomisk stabilitet og adekvate tekniske løsninger.

Som følge av krav i forordningen publiserer Standard Norge oppdatert informasjon om:

- alle nasjonale standardiseringsprosjekter
- alle standarder som er/har vært på høring og standarder som er fastsatt

Standard Norge er medlem av ISO (den globale standardiseringsorganisasjonen). Utvalgte ISO-standarder fastsettes som Norsk Standard ut fra en helhetlig vurdering basert på blant annet samfunns- og markedsbehov.

Standard Norge deltar også i et internordisk samarbeid om standardisering. Dersom minst tre nordiske land ser behov for å utvikle en felles standard, er det utviklet retningslinjer for utarbeidelse av såkalte INSTA-standarder. INSTA-standarder utvikles etter samme prinsipper som øvrige standarder.

2 Standardiseringsprosessen

Standarder utarbeides i åpne prosesser. Interessenter som melder sin interesse for deltakelse og blir medlem av en standardiseringskomité, kan påvirke arbeidet gjennom prosessen. Andre interessenter kan uttale seg om forslag til standarder i åpne høringer.

Standardiseringsarbeidet foregår i standardiseringskomiteer opprettet av Standard Norge. Medlemmene i en standardiseringskomité er forpliktet til å følge de reglene som er beskrevet i dette dokumentet.

Standard Norge skal som følge av forordningen om standardisering, melde oppstart av alle nasjonale standardiseringsprosjekter til CEN. Dette skal bidra til åpenhet om nasjonalt arbeidsprogram for standarder og skal forhindre mulig dobbeltarbeid og handelsbarrierer.

2.1 Hovedprinsipper for arbeidet

Alt standardiseringsarbeid bygger på prinsippene om

- Åpenhet
- Frivillighet
- Konsensus

Disse prinsippene er også nedfelt i CENs (2) og ISOs (3) regelverk.

Definisjonen av konsensus er i henhold til NS-EN 45020:2006 Standardisering og beslektede aktiviteter — Generelle termer:

“Alminnelig enighet karakterisert ved at ingen betydningsfull berørt part er vedvarende uenig på vesentlige punkter som er oppnådd gjennom en prosess der det er prøvd å ta hensyn til alle parter det angår, og forlike eventuelle motstridende argumenter.

MERKNAD:

Konsensus innebærer ikke nødvendigvis enstemmighet.”

2 Reference documents (<https://boss.cen.eu/reference-material/refdocs/pages/>)

3 <https://www.iso.org/resources.html>

Standardiseringens prinsipper og regler skal følges ved utformingen av alle standarddokumenter.

2.2 Råderett

Standard Norge har opphavsrett til alle dokumenter som utarbeides av Standard Norge. De som har bidratt i standardiseringsarbeidet har ikke rett til å kopiere og spre standarder eller standardiseringsforslag uten samtykke fra Standard Norge. I komitéarbeidet overdrar komitémedlemmene råderetten over sine bidrag i standardiseringsarbeidet til den aktuelle standardiseringsorganisasjonen (Standard Norge, CEN og ISO).

2.3 Behandling av nye prosjektforslag

Forslag om en ny standard kan fremmes av medlemmer, styret, sektorstyrrer, ulike interessentgrupperinger, andre interessenter og av Standard Norge. Standard Norge vil vurdere forslaget basert på samfunns- og markedsbehov i tillegg til ressurstilgang (deltakelse og finansiering).

Nye prosjektforslag fra ISO og CEN forelegges aktuelle interessenter eller standardiseringskomiteer for vurdering av behov og interesse. Tilbakemeldingene fra interessentene danner grunnlaget for Standard Norges videre oppfølging.

2.4 Typer standarddokumenter

Standard Norge utarbeider flere typer dokumenter. Disse er:

- Norsk Standard (NS)
- Teknisk spesifikasjon (SN/TS)
- Norsk spesifikasjon (SN-NSPEK)
- Teknisk rapport (SN-TR)
- Ulike typer blanketter og veiledninger

Standard Norge utarbeider og forvalter NORSOK-standarder som er nærmere beskrevet i punkt 6.

2.5 Standarddokumentenes innhold

Standarddokumentene utvikles på bakgrunn av samfunnets og markedets behov og utformes i henhold til gjeldende skriveregler. Gjeldende skriveregler er nedfelt i "*ISO/IEC Directives, Part 2 – Principles and rules for the structure and drafting of ISO and IEC documents*" inkludert nasjonale suppleringer og norske tillegg.

Når innholdet utformes, skal en rekke hensyn vurderes når det er relevant. Disse er

- bærekraftsaspekter (miljø, klima, sirkulær økonomi etc.)
- krav til universell utforming (UU)
- forbrukeraspekter
- tilpasning for små og mellomstore bedrifter
- kjønnsaspekter
- egnethet for samsvarsvurdering

2.6 Prosessen

Prosessen for utarbeidelse av internasjonale standarder er beskrevet i ISO Directives og CENs Internal Regulation. Prosessen som skal benyttes for å utarbeide nasjonale standarddokumenter er basert på retningslinjene fra CEN og ISO.

Ved utarbeidelse av europeiske standarder skal spesielt følgende forhold vurderes:

A-avvik

Når et nytt standardiseringsprosjekt blir vedtatt i CEN (på de områder der det ikke finnes et felles regelverk i Europa), skal det undersøkes om det foreligger nasjonale myndighetskrav som er, eller kan komme i konflikt med krav som antas å ville bli innarbeidet i den europeiske standarden. Hvis dette er tilfelle, skal anmodning om «A-avvik» fremmes så tidlig som mulig i standardiseringsprosessen.

Et A-avvik er en formell anmodning fra en nasjonal standardiseringsorganisasjon til CEN om at det eksisterer nasjonale myndighetskrav som er i konflikt med innholdet i en europeisk standard (eksempelvis strengere krav i nasjonalt regelverk). Informasjon om dette skal inngå som et informativt tillegg (Annex ZB) i aktuell standard.

For standarder som skal refereres i Official Journal of European Union, er det ikke tillatt med A-avvik i punkter i standarden der det skal antas samsvar med europeisk lovgivning.

Ved utarbeidelse av nasjonale standarder skal spesielt følgende forhold vurderes:

Stillstand

Det er en forpliktelse vi har som medlem i CEN, og innebærer stans i alt nasjonalt standardiseringsarbeid som er i konflikt med eksisterende europeiske standarder eller pågående europeiske standardiseringsarbeider. I slike tilfeller skal Standard Norge stanse arbeidet eller revidere omfanget av det nasjonale standardiseringsprosjektet.

2.6.1 Høring

For alle forslag til standarder gjennomføres det en åpen høring på minst åtte uker. Høringsforslagene skal være fritt tilgjengelige for alle i høringsperioden gjennom Standard Norges høringsportal. Dersom enkelte interessentgrupperinger har vært underrepresentert i standardiseringskomiteen, skal det vurderes spesifikke tiltak overfor disse i høringsperioden.

Et forslag kan sendes på høring selv om det ikke er full enighet i komiteen om innholdet. Det skal i tilfellet framgå av høringsnotatet hvilke punkter det er uenighet om.

Alle innkomne kommentarer behandles av komiteen, og behandlingen skal dokumenteres.

Interessenter fra andre land skal gis tilgang til nasjonale høringsforslag dersom de ber om dette. Kommentarer fra disse behandles av komiteen på lik linje med nasjonale kommentarer.

Merknad

For andre typer standarddokumenter, ref. 2.4 gjelder egne retningslinjer for høring.

2.6.2 Fastsettelse

Alle standarddokumenter fastsettes av Standard Norge.

Der det er opprettet sektorstyre skal sektorstyret få forslaget til nasjonal standard til orientering før fastsettelse av Standard Norge. For sektorstyre Petroleum gjelder særskilte regler, ref. Direktiv A001 *Rules for the professional work and rules for structuring, writing and approval of NORSOK-standards*.

3 Arbeid i nasjonale standardiseringskomiteer

3.1 Typer komité

En komité kan enten:

- ha mandat til å utarbeide eller revidere nasjonalt utarbeidede standarddokumenter eller
- være en speilkomité for én eller flere komiteer i CEN eller ISO

Komiteer kan ha begge disse oppgavene.

3.2 Etablering og nedlegging av en standardiseringskomité

Standardiseringskomiteer opprettes etter behov fra interessenter. Opprettelse av en standardiseringskomité skal godkjennes av adm. direktør, eller den dette er delegert til.

Standardiseringskomiteen oppnevnes i utgangspunktet for en periode på tre år. Komiteen kan gjenoppnevnes for nye perioder på tre år. I den sammenheng skal komitésammensetningen vurderes.

Nedleggelse av komiteer besluttet av adm. direktør.

Se punkt 3.3 for nærmere beskrivelse av standardiseringskomiteenes oppgaver.

3.2.1 Mandat

Et mandat skal ligge til grunn for alt standardiseringsarbeid. Der det er sektorstyre som dekker fagområdet til standardiseringsarbeidet, gir sektorstyret mandat for arbeidet.

3.2.2 Oppnevning av komitémedlemmer og komitédeltakere

En standardiseringskomité skal være balansert med medlemmer fra relevante interessentkategorier. Kategoriene er:

Kode	Kategori	Beskrivelse (eksempel)
A	Næringsliv	Produsenter, designere, tjenestetilbydere, forhandlere, bank og finansinstitusjoner, bransje- og handelsorganisasjoner
A1	Små og mellomstore bedrifter	Bedrifter med mindre enn 250 ansatte
B	Myndigheter	Lokale, regionale og nasjonale myndighetsorgan
C	Forbrukere	Forbrukerorganisasjoner
C1	Sosiale grupper	Foreninger som representerer eldre, personer med nedsatt funksjonsevne
D	Arbeidstakerorganisasjoner	Fagforeninger
E	Akademia og forskning	Universiteter, utdanningsinstitusjoner, forskningsinstitusjoner
F	Prøving, sertifisering og akkreditering	Prøvingslaboratorier, sertifiserings- og akkrediteringsvirksomheter
G	NGOer	Non-profit organisasjoner som ivaretar sosiale samfunnsforhold
G1	MiljøNGOer	Non-profit organisasjoner som ivaretar miljømessige samfunnsforhold

Adm. direktør eller den som dette er delegert til, godkjenner komitémedlemmer og komitédeltakere i standardiseringskomiteer.

Standardiseringskomiteen skal være balansert og ha tilstrekkelig deltagelse. I denne sammenhengen bør det også vurderes en balansert sammensetning med hensyn til alder og kjønn. Dersom balanse

mellom ulike interessentkategorier ikke opprettholdes under arbeidet i komiteen, skal nye medlemmer og/eller deltakere forespørres.

Med komitémedlem menes en bedrift, en organisasjon eller et myndighetsorgan som formelt er oppnevnt. Med komitédeltaker menes komitémedlemmets representant i komiteen.

For å sikre åpenhet om nasjonalt standardiseringsarbeid kan det oppnevnes observatører fra andre land til en standardiseringskomité når komiteen utarbeider nasjonale standarder og for øvrig i særskilte tilfeller. Observatører har ikke stemmerett i komiteen og er derfor ikke med i beslutningsgrunnlaget for om konsensus er oppnådd.

Det er ikke et krav at komitémedlemmet som komitédeltakeren representerer, er medlem av Standard Norge.

Komitédeltakere skal følge arbeidet aktivt i hele oppnevningsperioden. En komitédeltaker som ikke har deltatt i komitémøter eller gitt innspill til komitéarbeidet i løpet av ett år, kan utelukkes fra komiteen. Se vedlegg 2 for nærmere beskrivelse av oppgaver for komitédeltakere.

3.2.3 Opprettelse av arbeidsgrupper

En standardiseringskomité kan etablere underliggende arbeidsgrupper. Arbeidsgruppens mandat kan være å utrede særskilte problemstillinger. Deretter skal arbeidsgruppen avvikles. Arbeidsgruppen rapporterer til standardiseringskomiteen som godkjenner resultatene. Arbeidsgruppens deltakere skal også være deltakere i komiteen og utnevnes av denne.

3.2.4 Valg av komitéleder

Komitéleder skal velges av komiteen. Lederen skal opptre nøytralt i arbeidet. Prosjektlederen kan i samråd med adm. direktør foreslå kandidat til ledervervet og dersom dette ikke lykkes kan adm. direktør engasjere ekstern kandidat til ledervervet. Se vedlegg 1 for nærmere beskrivelse av komitélederens oppgaver.

3.2.5 Valg av leder for arbeidsgruppe

Leder av arbeidsgrupper velges av standardiseringskomiteen.

3.2.6 Prosjektleder

Prosjektlederen for arbeidet utnevnes av Standard Norge og skal ivareta prosjektledelsen av arbeidet, standardiseringstekniske hensyn og sikre faglig samsvar med andre standarder. Se vedlegg 3 for nærmere beskrivelse av oppgaver for prosjektlederen.

3.3 Standardiseringskomiteens oppgaver

3.3.1 Nasjonale utarbeidede standarddokumenter

Komiteen skal:

- a. følge opp og levere i henhold til komiteens mandat
- b. utarbeide forslag til Norsk Standard eller revidere Norsk Standard. Arbeidet kan også omfatte utarbeidelse av andre standarddokumenter og tilleggsprodukter
- c. avklare om komitémedlemmene bidrar med innhold som omfatter patenter eller annet opphavsrettslig beskyttet materiale. Slikt innhold skal behandles i samsvar med gjeldende retningslinjer for patenter
- d. beslutte å sende forslag på høring. Dette kan gjøres selv om det ikke er full enighet om innholdet. Det skal i tilfellet framgå av høringsnotatet hvilke punkter det er uenighet om

- e. utarbeide et kommentardokument som viser hvordan komiteen har behandlet innkomne kommentarer. Det skal gjennomføres en ny høring dersom høringskommentarene fører til vesentlige endringer i standardforslaget
- f. vurdere eventuell oversettelse av en Norsk Standard og andre norske standarddokumenter og veiledninger til andre språk
- g. innstille på at forslaget kan fastsettes som Norsk Standard
- h. vurdere og dokumentere om standarder fortsatt er aktuelle (minst hvert 5. år) og om de bør revideres

3.3.2 Oppfølging av internasjonalt standardiseringsarbeid

Komiteen skal:

- a. følge opp og levere i henhold til komiteens mandat
- b. ivareta norske interesser i standardiseringsarbeidet i CEN og ISO gjennom overvåking, deltakelse i og oppfølging av det internasjonale arbeidet
- c. følge de regler, rutiner og retningslinjer som er beskrevet i ISOs og CENs regelverk
- d. bidra til konsensus om standardene CEN og ISO utarbeider når dette ikke er i konflikt med norske interesser
- e. utarbeide norske kommentarer til forslag til standarder på ulike stadier. Fremme A-avvik dersom forslag til de europeiske standardenes innhold ikke er i samsvar med norske lover og forskrifter
- f. avgi innstilling til Standard Norges stemmegivning på internasjonale standardforslag. Ved konsensus i speilkomiteen vil Standard Norge stemme i henhold til innstillingen. Dersom innstillingen er i strid med CENs og ISOs regelverk kan Standard Norge stemme imot denne innstillingen
- g. foreslå norsk tittel på internasjonale standarder som skal gjøres til Norsk Standard, og vurdere behov for nasjonalt forord eller tillegg, foreslå delegater til møter i internasjonale komiteer og norske eksperter i arbeidsgrupper
  - Deltakere i tekniske komiteer eller subkomiteer oppnevnes som Standard Norges delegater i arbeidet, og skal representere det norske synet i arbeidet

- Deltakere i arbeidsgrupper oppnevnes som selvstendige eksperter
- h. vurdere revisjon eller tilbaketrekning av eksisterende Norsk Standard dersom ISO-standard med tilsvarende innhold blir fastsatt av ISO
- i. vurdere om forslag til en ny europeisk standard er i konflikt med eksisterende Norsk Standard. Trekke tilbake eller endre innhold i Norsk Standard som er i konflikt med den europeiske standarden,
- j. vurdere behov for oversettelse av standarder eller forslag til standarder til norsk og bidra til å skaffe finansiering
- k. foreslå eventuell implementering av ISO-standarder som Norsk Standard (NS-ISO)
- l. foreslå nye internasjonale prosjekter dersom det er norsk interesse og finansiering

4 Behandling av manglende konsensus i prosessen

4.1 Manglende konsensus ved utarbeidelse av nasjonal standard

Det skal være oppnådd konsensus (dvs. størst mulig grad av enighet, men ikke nødvendigvis enstemmig oppslutning om det endelige resultatet) i komiteen om at forslaget er klart for fastsetting som Norsk Standard. Ved manglende konsensus om et begrenset spørsmål kan komiteen vurdere å ta ut de punktene som omhandler dette spørsmålet. Ved manglende konsensus om vesentlige spørsmål tas saken opp med adm. direktør, eller dennes representant, for å finne løsning.

Adm. direktør kan beslutte bruk av en tvisteløsning eller nedleggelse av arbeidet, eventuelt at arbeidet stilles i bero. Ved tvisteløsning utpeker adm. direktør én eller flere uhildede personer som skal foreta meklingen.

Dersom det etter forsøk på tvisteløsning er umulig for komiteen å slutføre arbeidet, skal komiteen vurdere om dokumentet kan gis ut med mindre formell status enn som Norsk Standard. Endelig beslutning tas av adm. direktør etter innstilling fra komiteen.

Ett eller flere medlemmer av komiteen kan anke beslutningen til Standard Norges styre.

4.2 Manglende konsensus i nasjonale speilkomiteer

Ved uenighet i speilkomiteen om en eller flere norske kommentarer skal komitélederen sammen med prosjektlederen drøfte saken med partene for å prøve å finne en løsning. Fører ikke dette fram, avstår Standard Norge fra å gi kommentarer til det som det er uenighet om.

Ved uenighet om stemmegiving i speilkomiteen skal komitélederen sammen med prosjektlederen drøfte saken for å finne en løsning. Dersom dette ikke fører fram, kan komiteen velge å stemme «avstår». Saken kan også tas opp med adm. direktør for avgjørelse.

En avgjørelse kan ankes av ett eller flere medlemmer av komiteen til Standard Norges styre.

4.3 Klager

Standard Norge skal sørge for at det er mulig for alle å klage på standardiseringsprosesser, standarder og standardenes innhold. Alle klager til Standard Norge skal registreres som avvik i Standard Norges kvalitetssystem og behandles av Standard Norge. Dersom det er relevant, skal det i svaret fra Standard Norge redegjøres for eventuell ankemulighet og framgangsmåte for dette.

5 CEN/ISO sekretariatsansvar

Der Standard Norge har påtatt seg ansvaret for et internasjonalt sekretariat, skal de regler, rutiner og retningslinjer som er beskrevet i ISOs og CENs regelverk følges.

6 Utarbeide og godkjenne NORSOK-standarder

NORSOK-standarder utarbeides av norsk petroleumsindustri for å sikre verdiøkende og kostnadseffektive prosesser og tjenester på norsk sokkel og at sikkerhetsaspektet er ivarettatt.

Standard Norge har inngått en avtale med eierne av NORSOK om utvikling, drift, vedlikehold og salg av NORSOK-standardene. Det er utarbeidet en prosedyre for dette arbeidet som er nedfelt i Direktiv A-001 *Rules for the professional work and rules for structuring, writing and approval of NORSOK-standards*.

Informative vedlegg

1. Komitélederens oppgaver
2. Komitédeltakernes oppgaver
3. Prosjektlederens oppgaver

Vedlegg 1: Komitélederens oppgaver

Komitélederen skal:

- a. lede komiteens møter
- b. lede arbeidet slik at oppgavene blir utført i henhold til komiteens mandat og framdriftsplan. (Liste over komitédeltakere fordelt på kategori, skal være tilgjengelig for komitélederen.)
- c. opptre inkluderende og være resultat- og løsningsorientert,
- d. søke å oppnå konsensus dersom det er ulike synspunkter i komiteen
- e. opptre nøytralt og mekle dersom det ikke oppnås enighet
- f. være norsk delegasjonsleder på internasjonale møter i CEN- og ISO-komiteer. Oppgaven som delegasjonsleder kan delegeres til andre medlemmer av speilkomiteen eller til prosjektlederen
- g. bidra til at komiteen og dens medlemmer forholder seg til Standard Norges etiske retningslinjer

Vedlegg 2: Komitédeltakernes oppgaver

Komitédeltakerne skal:

- a. delta i komiteens møter og støtte lojalt opp om arbeidets mål og framdrift
- b. gi innspill til dokumenter som er til behandling innen de frister som er gitt, og bidra til at standardene utarbeides uten unødvendige forsinkelser
- c. delta i utarbeidelsen av norske standardforslag, nasjonale tillegg, og gi kommentarer til internasjonale standardforslag
- d. sørge for at synspunktene til den virksomheten de representerer kommer fram når det skal tas stilling til en sak
- e. framføre speilkomiteens synspunkter som oppnevnt(e) delegat(er) til internasjonale komitémøter

- f. bidra, dersom det er relevant, i arbeidet med støttedokumenter, f.eks. veiledninger
- g. bidra til å bekjentgjøre og ta i bruk standarder

Vedlegg 3: Prosjektlederens oppgaver

Prosjektlederen skal:

- a. sørge for at arbeidet ikke startes uten at det foreligger godkjent mandat, framdriftsplan og budsjett for finansiering av det arbeidet komiteen skal utføre
- b. holde oversikt over at de finansielle rammene for arbeidet og melde fra om overskridelser slik at arbeidet kan stanses eller få tilført ressurser
- c. bidra til at komiteen har bred og balansert sammensetning. Komitédeltakerne med tilhørende interessentkategori registreres i komitéregisteret
- d. bidra til at komitélederen driver arbeidet på en effektiv måte, slik at oppgavene blir utført i henhold til mandat og fastsatt framdriftsplan for komiteen
- e. bistå komiteens aktivitet med bearbeidelse av forslag til standarder, nasjonale tillegg, bearbeidelser og fagkontroll av eventuelle oversettelser
- f. påse at forslag til dokumenter utformes i henhold til gjeldende regler og prosedyrer

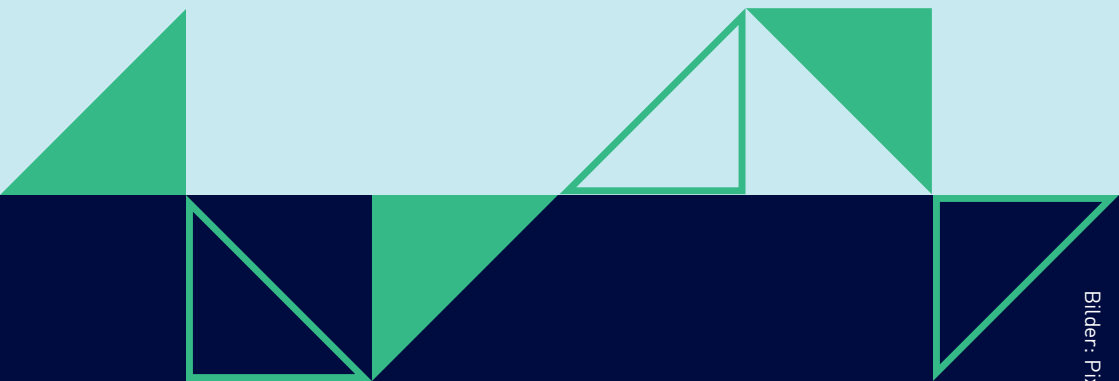

- g. melde nytt nasjonalt arbeid, endringer og revisjoner av gjeldende Norsk Standard til CEN ved oppstart av prosjektet
- h. sørge for at mulige A-avvik identifiseres og følges opp tidligst mulig i prosessen
- i. gjennomføre høring av forslag til standarder og sørge for at innkomne kommentarer behandles
- j. avklare om arbeidet berører andre nasjonale komiteer, og koordinere dette
- k. holde norsk speilkomité oppdatert om arbeidet i respektive CEN- og ISO-komiteer
- l. bistå med formulering av kommentarer på engelsk
- m. gi norske kommentarer til forslag til internasjonale og europeiske standarder og stemme i CEN og ISO ifølge gjeldende regler basert på innspill fra komitémedlemmene og konsensus i komiteen
- n. stemme «avstå» på standardforslag og andre avstemninger, der det ikke er norsk interesse eller manglende konsensus
- o. følge opp uenighet i komiteen med tiltak i henhold til bestemmelsene om tvistebehandling
- p. sørge for at forslag til nasjonal standard er kvalitetssikret i samsvar med regler og rutiner og i forhold til tilgrensende standarder
- q. innstille på fastsetting, revisjon eller tilbaketrekking av Norsk Standard
- r. innstille på fastsettelse av ISO-standarder som Norsk Standard (NS-ISO)
- s. informere eksperter og delegater til internasjonale møter om oppgaver, ansvar og roller
- t. delta på møter i CEN- og ISO-komiteer med underliggende arbeidsgrupper etter behov
- u. sørge for innkallinger til og referater fra komitémøtene
- v. sørge for at komitedeltakere er registrert i Standard Norges registre slik at de har tilgang til alle dokumenter som er relevante for standardiseringsarbeidet. Endringer i komiteer og arbeidsgrupper skal være oppdatert til enhver tid
- w. sørge for at arbeidet gjennomføres i henhold til prosedyrene i Standard Norges kvalitetssystem
- x. informere om komiteens arbeid på www.standard.no.
- y. sørge for at relevante sjekklister følges (universell utforming, miljø, kjønn etc.).

Disse reglene som gjelder for arbeidet i Standard Norges standardiseringskomiteer, er vedtatt av Standard Norges styre.

1. utgave 2013-08-27
2. utgave 2018-02-27
3. utgave 2021-03-02
4. utgave 2021-10-17

Postboks 242
1326 Lysaker

Telefon 67 83 86 00
info@standard.no
www.standard.no

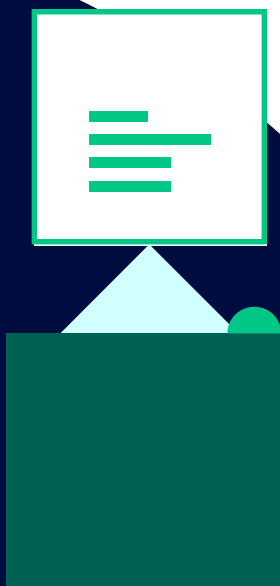
Etiske retningslinjer

Innhold

1	Generelt	3
2	Hvem omfattes av de etiske retningslinjene	4
3	Etiske prinsipper	5
4	Forventet atferd	6
5	Oppfølging og ansvar	8
5.1	Forankring i ledelsen	8
5.2	Varsling	8
6	Konsekvenser ved brudd på retningslinjene	9
7	Referansedokumenter og utfyllende dokumenter	10

1 Generelt

Etikk er mer enn det som er nedfelt i lover og regler. "Etikk, eller morallære, handler om hva som er rett og hva som er galt, og setter normer og prinsipper for riktig handling" («Filosofi: en innføring», Vegard Martinsen 2005).

I Standard Norge har vi kontinuerlig fokus på etikk og diskuterer åpent etiske problemstillinger og dilemmaer.

Den tilliten og gjennomslagskraften Standard Norge har blant kunder og i samfunnet generelt, avhenger av at alle medarbeidere viser respekt for beslutninger som fattes, og atferd som er i samsvar med verdiene våre: troverdig, engasjerende, nyskapende og kundedrevet. På bakgrunn av verdiene skal vi utvikle en fellesskapskultur hvor alle jobber med forbedringer hver dag for å løse framtidens behov.

Standard Norges etiske retningslinjer beskriver:

- våre etiske prinsipper
- forventet atferd

Sammen med rutiner og regler, nedfelt i kvalitetssystemet og reglene for standardisering kan de etiske retningslinjene gi støtte

når man er usikker på hvordan oppgaver skal utføres og når beslutninger skal tas. Etske refleksjoner knyttet til den pågående digitaliseringen er spesielt viktig. Ny teknologi kan både brukes til å ivareta gode etiske beslutninger, men også misbrukes. Vi har et etisk ansvar for å ta de best tilgjengelige løsningene i bruk på best mulig måte.

Etske problemstillinger knyttet til innholdet i standarder er beskrevet i reglene for standardisering.

Ifølge den internasjonale standarden NS-EN ISO 26000 for samfunnsansvar er etisk atferd et av sju prinsipper for samfunnsansvar. En organisasjons atferd bør baseres på verdiene ærlighet, likeverd og integritet, står det i standarden. Standard Norge ønsker å følge NS-EN ISO 26000 og leve opp til disse verdiene.

Det kreves god dømmekraft for å avgjøre om en bestemt handling eller beslutning er etisk forsvarlig. Der det er tvil, kan veiledning søkes hos overordnede, leder HR, verneombud eller tillitsvalgt (jfr. rutine Varsling av kritikkverdige forhold i Personalhåndboken).

2 Hvem omfattes av de etiske retningslinjene

De etiske retningslinjene gjelder for organisasjonen og hver enkelt medarbeider, innleid personell, konsulenter, styret, sektorstyrrer, fagråd, komitédeltakere og øvrige personer som handler på vegne av Standard Norge eller er engasjert i å utføre oppgaver for Standard Norge.

Retningslinjer for arbeidet i Standard Norges komiteer er beskrevet i et eget styringsdokument «Regler for standardiseringsarbeid».

For alle som deltar i internasjonale fora, aktiviteter og prosjekter i regi av ISO og CEN, gjelder Code of Conduct (se henvisning under referansedokumenter).

Alle er forpliktet til å gjøre seg kjent med de etiske retningslinjene og ISO og CEN Code of Conduct og medvirke til at de blir fulgt.

3 Etiske prinsipper

4 Forventet atferd

Tillit og respekt

Du skal vise respekt for alle individer og bidra til et godt arbeidsmiljø som kjennetegnes av tillit, respekt, mangfold og toleranse.

Takhøyde

I Standard Norge betyr stor takhøyde å

- ha åpenhet for forskjellige meninger
- tørre å gi ærlige tilbakemeldinger uten at det oppfattes som negativt
- gi konstruktiv kritikk, men med respekt for andres oppfatning
- gi tilbakemelding uten frykt for represalier

Alle har ansvar for takhøyden. Takhøyde er noe man skaper sammen.

Likeverd

Du skal avstå fra oppførsel som har negativ innvirkning på personer, arbeidsmiljøet eller Standard Norge. Dette omfatter blant annet enhver form for trakassering, mobbing og diskriminering basert på kjønn, seksuell legning, alder, etnisitet, religiøs overbevisning etc. Du skal også ha respekt for kulturelle forskjeller.

Internasjonale atferdsnormer

Du skal ha en verdig og høflig framtreten og ikke oppføre deg på

en måte som kan krenke lokale skikker eller lokal kultur. Du skal ikke oppføre deg på en måte som er i strid med norsk lov når du oppholder deg utenlands.

Rusmidler

Du skal ikke bruke eller oppmuntre andre til å bruke rusmidler på en måte som kan sette Standard Norge eller samarbeidspartnere i et uheldig lys. Ved alle Standard Norges arrangementer der det blir servert alkohol, skal det alltid tilbys et alkoholfritt alternativ.

Konfidensialitet

Du skal behandle sensitiv informasjon som berører virksomheten, samarbeidende virksomheter eller kollegaer, med aktsomhet, også når du ikke er pålagt taushetsplikt. Du skal ivareta personvernet når det gjelder medarbeidere, kollegaer, kunder, interessenter og øvrige relasjoner i tråd med Standard Norges personvernerklæring som er tilgjengelig nederst på forsiden av www.standard.no.

Standard Norges eiendom

Du skal beskytte Standard Norges eiendom og eiendeler mot tap, skade og misbruk. Informasjon som er produsert og lagret på Standard Norges IT-systemer, anses som Standard Norges eiendom, og opphavsretten til våre dokumenter skal respekteres.

Bærekraft

Du skal være bevisst de konsekvenser atferden din og beslutningene dine kan få for miljøet, samfunnet og Standard Norges økonomi. Bærekraftsvurderinger skal inkluderes i alle beslutninger (jfr. Standard Norges KS-system).

Spredning av informasjon

Du skal ikke bidra til å spre opplysninger som er egnet til å gi falske, uriktige eller villedende signaler, herunder spre rykter og/eller falske nyheter. Du skal aldri formidle sensitiv informasjon, innsideinformasjon eller konfidensiell informasjon til uvedkommende. Du skal heller ikke holde tilbake informasjon som er nødvendig for å oppnå en fullstendig, rettferdig og komplett vurdering av en sak (ref. ISO policy for kommunikasjon). All mediakontakt skal koordineres av kommunikasjonsavdelingen.

Gaver

Du skal ikke ta imot gaver som kan ha innflytelse på beslutninger i Standard Norge, være varsom med å gi gaver til andre og holde deg innenfor beløpsgrensen for skattefrie gaver.

Foto: Nicolas Tourrenc

5 Oppfølging og ansvar

5.1 Forankring i ledelsen

Administrerende direktør har det overordnede ansvaret for de etiske retningslinjene.

Ledelsen skal gjennom ord, handlinger og lederstil ta ansvar for at vi tilstreber en felles forståelse av hva som er etiske prinsipper og forventet atferd i Standard Norge.

Den enkelte leder har ansvar for å sikre at retningslinjene blir kjent innenfor sitt ansvarsområde og reagere ved brudd på retningslinjene.

5.2 Varsling

Du har alltid ansvar for og rett til å si ifra dersom du oppdager brudd på Standard Norges etiske retningslinjer.

Ifølge AMU-rutinen «Varsling av kritikkverdige forhold» som ligger i personalhåndboken, bør kritikkverdige forhold som utgangspunkt, dersom mulig, tas opp med nærmeste overordnede. Dersom forholdet knytter seg til denne lederen, eller andre forhold gjør det vanskelig å varsle til nærmeste overordnet, kan det

varsles til verneombud, tillitsvalgt, leder HR, eller leders nærmeste overordnede.

Dersom den ansatte ikke ønsker å ta opp forholdet internt, er det også anledning til å varsle til Standard Norges eksterne varslingsenhet hos Advokatfirmaet Nicolaisen & Co ANS.

Administrerende direktør har det endelige ansvaret for at interne varsler behandles og følges opp. Hvis varselet gjelder administrerende direktør skal styreleder og advokat for Standard Norge kontaktes for videre oppfølging.

Om intern varsling ikke er naturlig for det saken gjelder, eller varslingen ikke fører fram, kan det varsles eksternt f.eks. til Arbeidstilsynet, politi eller annen myndighet. Eksterne relasjoner og andre som omfattes av våre etiske retningslinjer kan henvende seg til HR i Standard Norge (HR@standard.no) dersom de oppdager brudd på de etiske retningslinjene.

ISO og CEN har en egen veiledning for hvordan man går fram ved brudd på etiske retningslinjer; ISO Code of Conduct.

6 Konsekvenser ved brudd på retningslinjene

Brudd på disse retningslinjene, kan medføre disiplinære tiltak internt (jfr. bl.a. Standard Norges arbeidsreglement i Personalhåndboken).

7 Referansedokumenter og utfyllende dokumenter

- Regler for standardiseringsarbeid (se www.standard.no)
- Personvernerklæring for Standard Norge og Standard Online på www.standard.no
- ISOs etiske regelverk "ISO Code of Conduct for the Technical Work" (se www.iso.org) og veiledning for behandling av brudd på dem (se isotc.iso.org og søk på "Complaints Handling")
- CENs etiske regelverk "Code of Conduct for delegates, experts and observers participating in the technical work of CEN/CENELEC". Dette bygger på ISO Code of Conduct. (Se boss.cen.eu og søk på "Code of conduct")
- ISO Policy om hva man kan kommunisere fra et arbeid "ISO Policy on communication of committee work" (se www.iso.org og søk på "Policy on communication")
- NS-EN ISO 26000:2020 Veiledning om samfunnsansvar
- «Filosofi - en innføring»: Vegard Martinsen. Kapittel om etikk

(Hyperlenker til filene fra ISO og CEN finnes på nettsiden www.standard.no/etikk)

Kun for interne:

- Standard Norges ledelsessystem
- Standard Norges personalhåndbok
- Standard Norges kommunikasjonsstrategi, inkl. retningslinjer for bruk av sosiale medier og innholdsstrategi nettsider

Verktøy og inngang via web

Nettsteder

Standarder på høring

Prosjektarkiv

Termdatabase

1

Visste du at ...

- Du kan se de 5 første sidene på alle standarder på www.standard.no
  - Søk på en standard og velg «forhåndsvis»
- Høringsforslag kan lastes ned gratis i høringsperioden på kommentere.standard.no
- Alle definisjoner er gratis tilgjengelig?
  - Standard Norges termbase SNORRE www.termbasen.standard.no
  - ISO sin termbase <https://www.iso.org/obp/ui>
- Alle ISO-standarder til og med kapittel 3 med definisjoner er gratis tilgjengelig

2

Nettsiden: www.standard.no

- Finn mer informasjon om
  - **Standarder** - bruk søkefeltet og søk på standard-nummer eller fagområde
  - **Standardisering** (ingen overraskelse det!)
    - Oversikt over **alle norske komiteer**, deres mandat og komitéleder
    - Oversikt over alle **norske standarder som er under utarbeidelse**
    - Nye prosjektforslag i ISO og CEN
  - **Fagområder** og nyheter om pågående prosjekter og utgitte standarder
  - Kurs og andre arrangementer
- Finn **lenke til**
  - Standarder på høring
  - Termbasen
  - Prosjektarkivet ISO Documents

3 Verktøy og inngang via web

3

Standard Norge

Standardisering Fagområde Kurs og sløpving Nettbutikk

Englisk

Eller Morten Lasseien

NS 3450:2014

Mar 2014 Publisert

Konkurransesgrunnlag for bygg og anlegg - Redigering og innhold

Følgende utgivelser (0)

Kjøp

Retur og tillegg sendes separat.

SPRUK: Norsk

TILBESLEKTER:

kr 828,00

kr 1 035,00

Legg i handlekurv

Følgende utgivelser (0)

Inkluderte referanser og tillegg (0)

Historikk (3)

4 Verktøy og inngang via web

4

Standarder på høring

Enquiry - nytt høringssystem

5

Standarder på høring - Åpningsbilde

6 Verktøy og inngang via web

6

Hva og hvorfor?

- Alle nasjonale og internasjonale høringer (fase 40)
  - prNS
  - prNS-EN
  - ISO/DIS
  - prNORSOK
- Nasjonalt engasjement for nye og reviderte standarder

7

7

Enquiry – kom i gang med kommentering

Høringer hovedside
Finn høring
Kontakt
Om oss
Hjelp

English

- Lag en bruker
- Finn en standard på høring
- Abonner gjerne på grupper av relevante dokumenter ved bruk av ICS-koder
- Lese og kommenter punkt for punkt
- Bruk «hamburger»-menyen om du trenger «hjelp»

8

8

Innkommne kommentarer

- Alle blir lest og vurdert
- Normalt vil vi ikke kontakte deg etter at høringen er lukket, men kan be om utdyping

9

9

ISO commenting template har dette oppsettet:

Template for comments and secretariat observations

Columns with grey colour must have information to accept the comment.

Date:	Document:	Project:
-------	-----------	----------

ME/ NC ¹	Line number (e.g. 17)	Clause/ Subclause (e.g. 3.1)	Paragraph/ Figure/ Table/ Table 1)	Type of comment ²	Comments	Proposed change	Observations of the secretariat

10

10

Authoring

Word fases ut for å skrive standarder

Foto: Shutterstock

11

11

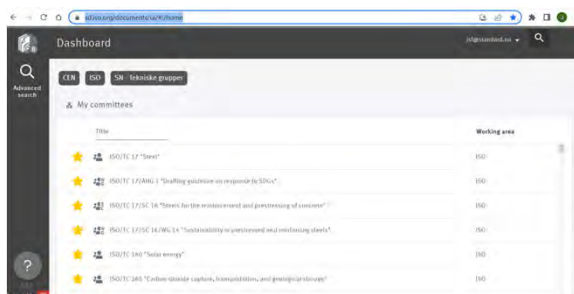
Hvorfor?

- Verktøy for å få tekst maskinlesbart på XML-format
- Fra tradisjonell skriving av standarder i Word til strukturering av innhold gjennom Authoring
- Sikre et høyt kvalitetsnivå på innholdet
- Tilby nye digitale produkter for å tilfredsstille etterspørsel hos sluttbrukere

12

Prosjektarkiv (ISOdocuments)

- Standardiseringens prosjektarkiv **ISOdocuments**
<https://sd.iso.org/documents/ui/#!/home>
- Komitémedlemmer tilgang til
  - Nasjonal komité
  - CEN-komité
  - ISO-komité
- CEN og ISO
  - Tilgang til dokumenter fra en **arbeidsgruppe** (forutsatt WG-medlem)

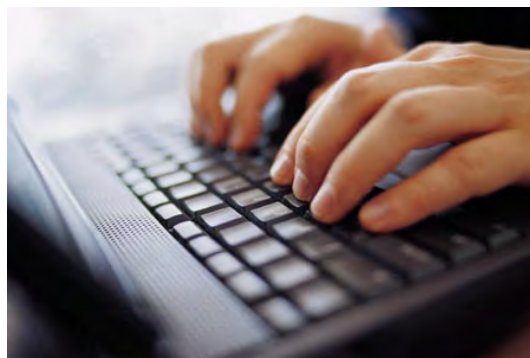
13 Verktøy og inngang via web

13

Standardiseringens prosjektarkiv

- Innlogging
  - Brukernavn = e-postadresse
  - Passord = personlig tilsendt passord
- Fordeler
  - Komplet arkiv – slipper å ha ditt eget
  - Alltid tilgjengelig og alltid oppdatert
  - Slipper tunge e-postsendinger
  - Ett sted for alle komitédokumenter
- Ulemper
  - Ett passord til å huske!

14 Verktøy og inngang via web

14

ISO Online Browsing Platform (OBP)

- ISOs termbase <https://www.iso.org/obp/ui>
- Termer og definisjoner i ISO-standarder
- Tre første kap. i alle standarder
  - Til og med definisjoner

15 Verktøy og inngang via web

15

Termbasen

- Gratis tilgjengelig på nett
- Inneholder ca. 200 000 termer
- Termer/definisjoner fra oversatte standarder og nyere Norsk Standard
- De fleste fagområder
- Norske, engelske, franske og tyske termer
- www.termbasen.standard.no

16 Verktøy og inngang via web

16

Introduksjon til standardisering

Målet med kurset er å gi en generell innføring i standardisering nasjonalt og internasjonalt, både organiseringen av arbeidet og selve standardiseringsprosessen. Målgruppen er nye deltakere i standardiseringsarbeidet og de som deltar i eller har interesse av å delta i komiteer og arbeidsgrupper nasjonalt og internasjonalt.

Standard Norge
Postboks 242
1326 Lysaker

Besøksadresse: Lilleakerveien 2A, 0283 Oslo

Telefon 67 83 86 00

info@standard.no
www.standard.no